

Besluit prudentieel toezicht financiële groepen Bptfg 7

Verwerkte publicaties

Staatsblad	Naam
Stb. 2006, nr. 519	Besluit prudentiële regels Wft
Stb. 2006, nr. 662	Besluit implementatie kapitaalakkoord Basel 2
Stb. 2006, nr. 664	Inwerkingtredingsbesluit
Stb. 2008, nr. 210	Besluit gedekte obligaties
Stb. 2008, nr. 305	Uitvoeringsbesluit Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme
Stb. 2008, nr. 334	Besluit herverzekeringstoezicht
Stb. 2008, nr. 549	Besluit tot wijziging van het zorgverzekering inzake de vereveningsbijdrage
Stb. 2008, nr. 581	Reparatiebesluit Wft
Stb. 2009, nr. 437	Besluit ter implementatie van de richtlijn betaaldiensten
Stb. 2009, nr. 524	Wijzigingsbesluit financiële markten 2010
Stb. 2011, nr. 673	Besluit implementatie richtlijn elektronisch geld
Stb. 2013, nr. 293	Implementatiebesluit AIFMD
Stb. 2013, nr. 525	Implementatiebesluit Fico I richtlijn
Stb. 2013, nr. 537	Wijzigingsbesluit financiële markten 2014
Stb. 2014, nr. 303	Implementatiebesluit richtlijn en verordening kapitaalvereisten (CRD IV)
Stb. 2015, nr. 296	Besluit verordening banktoezicht
Stb. 2015, nr. 308	Implementatiebesluit richtlijn en verordening solvabiliteit II
Stb. 2018, nr. 243	Herstelbesluit financiële markten 2018
Stb. 2019, nr. 397	Wijzigingsbesluit financiële markten 2019

Inhoudsopgave

nr.	titel	p.	nr.	titel	p.
1.	Algemene bepalingen	5		eenkomsten en -posities en risicobe- heer- en internecontroleprocedures	
2.	Geconsolideerd toezicht op beleg- gingsondernemingen en banken	7	5.	Slotbepalingen	32
2a.	Aanvullend toezicht op Nederlandse verzekeraars in een verzekerings- richtlijngroep	10		Bijlagen	
2a.1.	Algemene bepalingen	10	A	Bijlage bij artikel 20	33
2a.2.	Financiële positie	10	B	Bijlage bij artikel 23, tweede lid	34
2a.3.	Kapitaalopslag en andere maatregelen	11		Nota van Toelichting Stb. 2006, nr. 508	36
2a.4.	Groepen met gecentraliseerd risicobe- heer	12		Bijlagen	
2a.5.	Rapportages	13	1.	Transponeringstabel Besluit prudentieel toezicht financiële groepen - Besluit aanvullend toezicht verzekeraars in een verzekeringsgroep	40
*3.	Aanvullend toezicht op Nederlandse herverzekeraars, levensverzekeraars en schadeverzekeraars in een verze- keringsgroep	14	2.	Transponeringstabel Besluit prudentieel toezicht financiële groepen Wft – Richt- lijn banken, Richtlijn betreffende het aanvullend toezicht op verzekerings- ondernemingen in een verzekerings- groep en Richtlijn financiële conglome- raten	41
*3.1	Berekening van de aangepaste solva- bilititeit van Nederlandse levensverzeke- raars en schadeverzekeraars	14	3.	Transponeringstabel Richtlijn Beta- lingsdiensten – Wft	42
*3.1.1.	Rapportage van Intragroepsovereen- komsten en –posities, keuze van de berekenningsmethode en algemene be- ginselen	14	4.	Transponeringstabel Besluit prudentieel toezicht financiële groepen Wft – Fico I Richtlijn	43
*3.1.2.	Toepassing van de berekenings- methoden	19			
*3.1.3	Berekeningsmethoden	22			
*3.2	Aanvullend toezicht op herverzeke- raars, levensverzekeraars en schade- verzekeraars die dochteronderneming zijn van een gemengde financiële hol- ding, ver-zekeringsholding, een niet- Europese herverzekeraar, levens- verzekeraar of schadeverzekeraar	22			
3.	Aanvullend toezicht op verzekeraars met beperkte risico-omvang in een richtlijngroep	24			
3.1.	Intragroepsovereenkomsten en – posities	24			
3.2.	Aangepaste solvabiliteit	24			
4.	Financiële conglomeraten	26			
4.1.	Aanvullende kapitaaltoereikendheid	27			
4.2	Risicoconcentratie, Intragroepsover-	29			

Besluit prudentieel toezicht financiële groepen Wft

Hoofdstuk 1 Algemene bepalingen

Stb. 2013, nr. 525

Zie de toelichting bij art. 2a.

Artikel 1

In dit besluit wordt verstaan onder wet: Wet op het financieel toezicht.

Artikel 2

De in dit besluit bedoelde financiële ondernemingen passen de in dit besluit beschreven methoden consistent toe.

Stb. 2006, nr 508

In dit artikel is artikel 2, tweede lid, van het Batvv verwerkt. De gevolgen van een verandering van methode zullen voor DNB aanleiding kunnen zijn tot het vragen van een toelichting. Alleen wanneer de in dit besluit beschreven methoden consistent worden toegepast, wordt multiple gearing voorkomen.

Artikel 2a

1. Een onderneming als bedoeld in artikel 3:269a, eerste lid, van de wet, beschikt over:

- a. adequate procedures met betrekking tot de kapitaaltoereikendheid om alle bestaande materiële risico's te bepalen en te meten en het eigen vermogen naar behoren af te stemmen op de risico's;
- b. gedegen rapportage- en jaarrekeningssystemen, met het oog op de bepaling, meting, bewaking en beheersing van de intragroepsovereenkomsten en -posities en de risicoconcentratie.

2. De onderneming beschikt tevens met het oog op het risicobeheer, bedoeld in artikel 3:269a, eerste lid, onderdeel a, van de wet, over:

- a. een gedegen bestuur en beheer, waarin is voorzien in goedkeuring en periodieke evaluatie van de strategieën en het beleid door de passende bestuursorganen op het niveau van het financiële conglomeraat met betrekking tot alle risico's die zij aangaan;
- b. een adequaat kapitaaltoereikendheidsbeleid om te anticiperen op de gevolgen van de bedrijfsstrategie van de gereguleerde entiteiten in het financieel conglomeraat voor het risicoprofiel en de kapitaaltoereikendheid, bedoeld in artikel 3:296 van de wet;

c. adequate procedures om te waarborgen dat de risicobewakingssystemen van de gereguleerde entiteiten in het financieel conglomeraat goed geïntegreerd zijn in hun organisatie en dat alle maatregelen zijn genomen om te waarborgen dat de systemen die worden toegepast in alle ondernemingen die onder het aanvullende toezicht vallen met elkaar in overeenstemming zijn, zodat de risico's op het niveau van het financiële conglomeraat kunnen worden gemeten, bewaakt en beheerst.

Stb. 2006, nr 508

[oorspronkelijke toelichting op art. 28 (red.)]

Dit artikel berust op artikel 3:299 van de wet.

De afzonderlijke gereguleerde entiteiten van de groep hebben ingevolge de wet de verplichting om voor een zodanige bedrijfsvoering te zorgen dat de financiële soliditeit van de entiteit niet in gevaar komt.

De onderneming die aan het hoofd staat van het financieel conglomeraat fungeert als aanspreekpunt voor DNB op het moment dat de bedrijfsvoering van een groepslid dusdanig is, dat daardoor de financiële soliditeit van de groep als geheel of de financiële soliditeit van de gereguleerde entiteiten van de groep in gevaar dreigt te komen. In dat geval kan DNB de onderneming aanspreken als dit voor de soliditeit van de holding en de gereguleerde entiteiten van belang is. De holding is in zo'n geval niet gehouden om te bewijzen dat de bedrijfsvoering wel in orde is. Als de onderneming wordt aangesproken is dit vooral bedoeld om aan te geven dat DNB heeft gesignaleerd dat de bedrijfsvoering problemen voor de soliditeit van de holding en de gereguleerde entiteiten kan gaan opleveren.

Het eerste en het tweede lid geven op basis van artikel 9 van de richtlijn financiële conglomeraten een nadere uitleg van wat moet worden verstaan onder een bedrijfsvoering die de financiële soliditeit van de gereguleerde entiteiten en de onderneming zelf niet in gevaar brengt.

Het eerste lid geeft aan waar de procedures van interne controle, die deel uitmaken van de bedrijfsvoering, in ieder geval uit moeten bestaan om te voorkomen dat de financiële soliditeit van zowel de gereguleerde entiteiten als de onderneming die aan het hoofd staat van het conglomeraat in gevaar komt.

In het tweede lid is een ander aspect van de bedrijfsvoering, het risicobeheer, uitgewerkt.

De eerste twee leden van dit artikel, gecombineerd met de eisen die ingevolge de wet worden gesteld aan gereguleerde entiteiten voor het werkzaam zijn op de financiële markten, zijn erop gericht dat de gereguleerde entiteiten en de holding die aan het hoofd van de groep

staat een gedegen bedrijfsvoering moeten hebben en dat de holding hierop aangesproken kan worden.

In het tweede lid wordt ook gesproken over “het niveau van het financiële conglomeraat”. Net als in artikel 25 wordt hier het gehele conglomeraat bedoeld.

Naast de bedrijfsvoering, waar de internecontroleprocedures deel van uitmaken, en het risicobeheer geldt bovengaande ook voor de onderdelen b, c en d van artikel 3:299, eerste lid, van de wet. De onderwerpen, genoemd in deze onderdelen, mogen er ook niet toe leiden dat de financiële soliditeit van de gereguleerde entiteiten in gevaar komt. Ook hier is de onderneming die aan het hoofd van de groep staat ervoor verantwoordelijk dat de bedrijfsvoering van de groepsleden zodanig is dat de gereguleerde entiteiten, en daarmee wellicht de holding, niet in gevaar wordt gebracht.

Stb. 2013, nr. 525

De richtlijn 2011/89/EU van het Europees Parlement en de Raad van 16 november 2011 houdende wijziging van de Richtlijnen 98/78/EG, 2002/87/EG, 2006/48/EG en 2009/138/EG betreffende het aanvullende toezicht op financiële entiteiten in een financieel conglomeraat (PbEU 2011, L 326), hierna: richtlijn fico I, beoogt de verschillende vormen van groepstoezicht op banken en verzekeraars beter op elkaar af te stemmen om zo overlap en lacunes te vermijden. Voor banken in een bancaire groep is er geconsolideerd toezicht, voor verzekeraars in een verzekeringsgroep aanvullend toezicht, en voor banken en verzekeraars in een financieel conglomeraat bestaan regels die onder andere beogen te voorkomen dat hetzelfde kapitaal binnen de groep meerdere malen wordt gebruikt ter dekking van de vereiste solvabiliteit (double gearing). Op grond van onder andere de oorspronkelijke richtlijn financiële conglomeraten¹ was het mogelijk de groepsstructuur zo in te richten dat de toepassing van het ene regime het andere regime uitsloot. Omdat dit op onderdelen tot lacunes in het toezicht op financiële conglomeraten kon leiden, is deze situatie door de richtlijn fico I ongedaan gemaakt. Geconsolideerd toezicht op banken en aanvullend toezicht op verzekeraars is voortaan ook van toepassing op banken en verzekeraars die deel uitmaken van een financieel conglomeraat.

De wijziging van het opschrift van hoofdstuk 1 van het Besluit prudentieel toezicht financiële groepen Wft heeft te maken met de verplaatsing van de inhoud van artikel 28 naar het nieuwe artikel 2a. Artikel 28 (oud) gaf uitvoering aan artikel 3:299 van de Wet op het financieel toezicht (Wft). De inhoud van artikel 3:299 is door de Implementatiewet richtlijn financiële conglomeraten I verplaatst naar artikel 3:269a, om tot uitdrukking te brengen dat het gaat om een voor alle richtlijngroepen geldend voorschrift. Om dezelfde reden hoort de inhoud van artikel 28 (oud) niet (meer) thuis in hoofdstuk 4 van het Besluit prudentieel toezicht financiële groepen Wft. Vandaar dat het artikel

(2a) is verplaatst naar hoofdstuk 1.

¹ Richtlijn 2002/87/EG van het Europees Parlement en de Raad van 16 december 2002 betreffende het aanvullende toezicht op kredietinstellingen, verzekeringsondernemingen en beleggingsondernemingen in een financieel conglomeraat (PbEU L 35).

Hoofdstuk 2 Geconsolideerd toezicht op beleggingsondernemingen en banken

Bepalingen ter uitvoering van de artikelen 3:270, tweede lid, en 3:280, vierde lid, van de wet

Stb. 2006, nr 508

Een kredietinstelling die aan het hoofd staat van een groep waarvan andere kredietinstellingen of financiële instellingen deel uitmaken staat onder toezicht op basis van haar, conform de reikwijdte van de consolidatie bepaalde, geconsolideerde financiële positie. Dit betekent dat de geconsolideerde financiële positie van een kredietinstelling aan de toezichtvereisten moet voldoen. Met name betreft het toezichtvereisten inzake de solvabiliteit en liquiditeit, de kapitaaltoereikendheid met het oog op de marktrisico's alsmede beperkingen die aan grote uitzettingen worden gesteld.

Het toezicht op geconsolideerde basis op kredietinstellingen betreft dus de groepsomgeving waarbinnen de kredietinstelling opereert in het toezicht. Ook de financiële holding valt hieronder. Reden daarvoor is mede dat een financiële holding (inclusief haar dochterondernemingen) vergelijkbare activiteiten verricht en dus aan vergelijkbare financiële risico's bloot staat als een kredietinstelling. Om te voorkomen dat de door andere groepsleden gelopen risico's een (nadelige) invloed op de betrokken kredietinstelling hebben, is het noodzakelijk de geconsolideerde financiële positie van de financiële holding bij het toezicht op de kredietinstelling te betrekken. Uitgangspunt voor het toezicht is dat alleen de bancaire en hiermee sterk verwante onderdelen binnen de groep worden geconsolideerd en dat deelnemingen die niet gerelateerd zijn aan bancaire activiteiten juist niet worden geconsolideerd en derhalve als deelneming in de geconsolideerde jaarrekening worden opgenomen. De geconsolideerde bankengroep bestaat de financiële holding en haar belangen in de kredietinstellingen en andere financiële instellingen binnen de groep. Op basis van de geconsolideerde balans kan het ten behoeve van de solvabiliteit beschikbare kapitaal worden vastgesteld. Voorts kan bezien worden ten behoeve van welke bancaire en hiermee gerelateerde activiteiten dit kapitaal moet worden aangehouden.

Aandelenbeleggingen en deelnemingen in niet-bancaire ondernemingen krijgen een weging conform de bancaire solvabiliteitsrichtlijnen om vast te kunnen stellen welk kapitaal beschikbaar is ter dekking van de risico's van de bancaire activiteiten onder de financiële holding.

Stb 2006, nr 662

In het opschrift van hoofdstuk 2 en de artikelen 3 en 4 wordt tot uiting gebracht dat het geconsolideerd toezicht uit hoofde van de herziene richtlijn banken en de herziene richtlijn kapitaaltoereikendheid behalve op kredietinstellingen ook op beleggingsondernemingen van toepassing is.

Stb. 2014, nr. 303

De artikelen 4a tot en met 4c van het Besluit prudentieel toezicht financiële groepen Wft dienden ter uitvoering van artikel 3:280b van de Wft. Zij bevatten de voorwaarden

waaronder DNB aan beleggingsondernemingen in een groep ontheffing kan verlenen van het bepaalde in afdeling 3.6.2 van de Wft inzake geconsolideerd toezicht op banken, beleggingsondernemingen en betaalinstanties. Artikel 3:280b is ingevolge de Implementatiewet komen te vervallen, aangezien de desbetreffende materie thans is geregeld in de verordening.

Artikel 3

- 1. Een onderneming is van te verwaarlozen betekenis als bedoeld in artikel 3:270, eerste lid, onderdeel b, van de wet, indien het balanstotaal van die onderneming, tezamen met dat van andere bij het toezicht op de betrokken beleggingsonderneming of bank te betrekken ondernemingen van te verwaarlozen betekenis, lager is dan het laagste van de twee volgende bedragen:**
  - a. € 10.000.000; of**
  - b. één procent van het balanstotaal van de moederonderneming of van de onderneming die de deelneming houdt.**
- 2. In dit artikel wordt onder onderneming verstaan een beleggingsonderneming, een financiële instelling, een bank of een onderneming die nevendiensten verricht, en die dochteronderneming is van een Nederlandse beleggingsonderneming of Nederlandse bank of waarin een deelneming wordt gehouden door die Nederlandse beleggingsonderneming of Nederlandse bank.**

Stb. 2006, nr 508

Dit artikel geeft uitvoering aan artikel 52, derde lid, tweede gedachtestreepje, van de richtlijn banken en is gebaseerd op artikel 3:270 van de wet.

DNB behoeft een onderneming niet in het toezicht te betrekken indien het balanstotaal van de betrokken onderneming minder bedraagt dan € 10.000.000 of minder is dan één procent van het balanstotaal van de kredietinstelling. Dit is anders indien er meer van deze kleine ondernemingen zijn en zij gezamenlijk wel van voldoende belang zijn om in het geconsolideerde toezicht op de betrokken kredietinstelling te betrekken.

Stb 2006, nr 662

In het opschrift van hoofdstuk 2 en de artikelen 3 en 4 wordt tot uiting gebracht dat het geconsolideerd toezicht uit hoofde van de herziene richtlijn banken en de herziene richtlijn kapitaaltoereikendheid behalve op kredietinstellingen ook op beleggingsondernemingen van toepassing is.

Artikel 4

- 1. Een beleggingsonderneming of bank als bedoeld in artikel 3:280, eerste lid, van de wet dient de in het derde lid van dat artikel bedoelde rapportage eenmaal per jaar bij de Nederlandsche Bank of de Europese Centrale Bank in, tenzij de Nederland-**

- sche Bank of de Europese Centrale Bank, indien de solvabiliteit door ontwikkelingen bij de beleggingsonderneming of bank in het gedrang is of zou kunnen komen, besluit dat er gerapporteerd wordt met een hogere frequentie.
2. **Onder significante intragroepsovereenkomsten of -posities als bedoeld in artikel 3:280, derde lid, van de wet worden verstaan overeenkomsten of posities die een door de Nederlandsche Bank vast te stellen drempel, gerelateerd aan de aanwezige solvabiliteit, te boven gaan. Alvorens de drempel vast te stellen, voert de Nederlandsche Bank overleg met de betrokken Nederlandse beleggingsonderneming of Nederlandse bank. De Nederlandsche Bank stelt geen kwalitatieve of andere kwantitatieve drempels vast.**
  3. **De Nederlandsche Bank stelt regels met betrekking tot de categorieën overeenkomsten en posities die in de rapportage worden betrokken en de rapportage.**
  4. **De in het derde lid bedoelde regels hebben uitsluitend betrekking op:**
    - a. **het model van de staat;**
    - b. **de reikwijdte van toepassing van de staat en de mate van detaillering van de in te vullen gegevens; deze omvatten geen uitbreiding of nadere rubricering van de staat;**
    - c. **de waardering van de posten overeenkomstig de waarderingsmethoden die de financiële onderneming in haar jaarrekening toepast;**
    - d. **de te hanteren valuta en rekeneenheid;**
    - e. **de afronding; en**
    - f. **de termijn waarbinnen de rapportage wordt verstrekt; met dien verstande dat deze niet korter is dan noodzakelijk voor de uitoefening van het toezicht op de naleving van hoofdstuk 6 van het Deel Prudentieel toezicht financiële ondernemingen van de wet.**

Stb. 2006, nr 508

Dit artikel, dat berust op artikel 3:280 van de wet, geeft invulling aan de rapportageplicht van significante intragroepsovereenkomsten en -posities tussen een Nederlandse kredietinstelling, de gemengde holding en haar dochterondernemingen. De richtlijn banken geeft – evenals de richtlijn verzekeraars in een verzekeringsgroep – niet aan wat onder significante intragroepsovereenkomsten en -posities moet worden verstaan. De lidstaten kunnen dit dus zelf invullen. Ingevolge de richtlijn financiële conglomeraten moet rekening worden gehouden met de specifieke groeps- en beheerscultuur, waardoor het in de rede ligt dat de toezichthouder uitleg geeft aan het begrip “significant”. Dit geldt ook in het onderhavige geval.

In het licht van de terugdringing van de administratieve

lasten is bepaald dat een kredietinstelling in beginsel slechts eenmaal per jaar een rapportage behoeft in te dienen.

Op grond van het derde lid kan DNB nadere regels stellen met betrekking tot de rapportage. Hierbij is aansluiting gezocht met de eisen die aan de staten worden gesteld in gevolge artikel 3:72 van de wet.

Het vierde lid, onderdelen a tot en met f, kadert de bevoegdheid van DNB om regels te stellen in.

Onderdeel a: DNB legt het model van de staat in haar toezichthouderregels vast. Het model is feitelijk het (elektronisch) formulier dat de financiële onderneming moet invullen en verstrekken aan DNB. In het model wordt met het oog op de administratieve lasten niet meer informatie opgevraagd dan benodigd is voor het prudentieel toezicht op financiële groepen.

Onderdeel b: de toezichthouderregels moeten een antwoord geven op de vraag welke staten door welke (categorieën) financiële ondernemingen moeten worden ingevuld. Niet alle staten hoeven door alle financiële ondernemingen te worden ingevuld. Het elektronische rapportagesysteem “E-line DNB” houdt hiermee rekening. Dit systeem is zo vormgegeven dat de financiële onderneming slechts de door haar in te vullen staten aangeboden krijgt. Daarnaast dient de toezichthouderregeling regels te bevatten voor de vereiste mate van gedetailleerdheid. Onderdeel b waarborgt dat DNB het zogenoemde materialiteitsbeginsel kan hanteren. De toezichthouderregeling mag uitdrukkelijk geen informatieplichten bevatten in aanvulling op hetgeen in de modellen is opgenomen.

Onderdeel c: Via dit onderdeel wordt éénsporige verslaggeving gewaarborgd door de voorwaarde dat DNB de inhoud van de staat laat aansluiten bij de waarderingsregels in de IAS/IFRS en Titel 9. Zo wordt voorkomen dat DNB voor het tonen van de bijvoorbeeld intragroepsrelaties andere waarderingsgrondslagen voorschrijft dan de onderneming gebruikt in haar commerciële jaarrekening. Dit zou tot dubbele verslaggevingsregels leiden, hetgeen hiermee dus wordt voorkomen.

Onderdeel f: DNB geeft regels over de indientermijnen van de staat. Ook deze grondslag is geclausuleerd om te waarborgen dat de administratieve lasten beperkt blijven. De termijn mag niet korter zijn dan noodzakelijk voor een adequate uitoefening van het toezicht.

Stb 2006, nr 662

In het opschrift van hoofdstuk 2 en de artikelen 3 en 4 wordt tot uiting gebracht dat het geconsolideerd toezicht uit hoofde van de herziene richtlijn banken en de herziene richtlijn kapitaaltoereikendheid behalve op kredietinstellingen ook op beleggingsondernemingen van toepassing is.

Stb 2015, nr 296

Het onderhavige besluit dient, samen met de Uitvoeringswet verordening bankentoezicht, ter uitvoering van de Verordening (EU) nr. 1024/2013 van de Raad van 15 oktober 2013 waarbij aan de Europese Centrale Bank specifieke taken worden opgedragen betreffende het beleid inzake het prudentieel toezicht op kredietinstellingen (PbEU 2013, L 287) (hierna: de verordening bankentoezicht of de verordening). De verordening noopt, behalve

tot aanpassing van de Wet op het financieel toezicht (Wft) en enkele andere wetten, tevens tot aanpassing van het Besluit prudentiële regels Wft, het Besluit Markttoegang financiële ondernemingen Wft, het Besluit uitvoering EU-verordeningen financiële markten en het Besluit prudentieel toezicht financiële groepen Wft.

De verordening banktoezicht introduceert het single supervisory mechanism ofwel het gemeenschappelijk toezichtmechanisme (SSM) en draagt de Europese Centrale Bank (ECB) op in de aangesloten lidstaten direct prudentieel toezicht uit te oefenen op significante banken(groepen) en indirect op minder significante banken(groepen). De ECB is binnen het SSM verantwoordelijk voor het doeltreffend en samenhangend functioneren van het SSM. De Uitvoeringswet verordening banktoezicht strekt ertoe de taakverdeling tussen de ECB en De Nederlandsche Bank (DNB) zoals die voortvloeit uit de verordening banktoezicht ook in de Wft tot uitdrukking te laten komen. Voor een uitgebreide toelichting op de werking van het SSM en de Uitvoeringswet verordening banktoezicht wordt verwezen naar de memorie van toelichting op die wet.²

Behalve in de Wft dient op een enkele plaats in de genoemde besluiten de taakverdeling tussen de ECB en DNB tot uitdrukking te komen. Op grond van de verordening banktoezicht is de ECB een aantal bevoegdheden gegeven voor het toezicht op banken. In welke gevallen de ECB de bevoegde toezichthouder is, is bepaald in de artikelen 4, 5 en 6 van de verordening banktoezicht. Voor de volledigheid en kenbaarheid van deze verdeling van taken en bevoegdheden dienen ook de genoemde besluiten te worden gewijzigd, zodat blijkt dat in bepaalde gevallen de ECB bevoegdheden kan uitoefenen die voortvloeien uit het relevante Unierecht.

In dit kader is relevant op te merken dat met de schakelbepaling die met de Uitvoeringswet verordening banktoezicht is opgenomen in artikel 3:1a van de Wft, wordt geregeld dat als de ECB bevoegd is, zij in de plaats treedt van DNB voor de toepassing van bepalingen in Deel III van de Wft en de daarop berustende bepalingen. Hiermee is voor het overgrote deel van de voor het toezicht van de ECB relevante bepalingen in besluiten die berusten op Deel III van de Wft al geregeld dat de ECB in bepaalde gevallen het toezicht uitoefent. De wijzigingen in onderhavig besluit zijn ter aanvulling op de schakelbepaling om (de gevolgen van) de taakverdeling tussen de ECB en DNB tot uitdrukking te brengen. Daarnaast bevat dit besluit een aantal technische wijzigingen.

Dit besluit introduceert geen materiële toezichtnormen, zodat er geen sprake is van toename van administratieve lasten of nalevingskosten. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de memorie van toelichting bij de Uitvoeringswet verordening banktoezicht.

Een Nederlandse bank die een gemengde holding als moederonderneming heeft, is op grond van artikel 3:280 van de Wft verplicht periodiek een rapportage inzake de significante intragroepsovereenkomsten en -posities met

de gemengde holding en haar dochterondernemingen in te dienen bij DNB. Dit wordt op grond van het vierde lid van artikel 3:280 van de Wft nader uitgewerkt in het Besluit prudentieel toezicht financiële groepen Wft. Uit artikel 140, derde lid, van de SSM-kaderverordening volgt dat het mogelijk is dat de ECB bepaalt dat rapportages direct aan haar dienen te worden overlegd. Daarop is artikel 4, eerste lid, van genoemd besluit aangepast.

Artikel 4a [vervallen]³

Stb. 2014, nr. 303

De artikelen 4a tot en met 4c van het Besluit prudentieel toezicht financiële groepen Wft dienden ter uitvoering van artikel 3:280b van de Wft. Zij bevatten de voorwaarden waaronder DNB aan beleggingsondernemingen in een groep ontheffing kan verlenen van het bepaalde in afdeling 3.6.2 van de Wft inzake geconsolideerd toezicht op banken, beleggingsondernemingen en betaalinstanties. Artikel 3:280b is ingevolge de Implementatiewet komen te vervallen, aangezien de desbetreffende materie thans is geregeld in de verordening.

De artikelen 4a tot en met 4c van genoemd besluit kunnen zodoende eveneens vervallen (onderdeel B). Om dezelfde reden is de verwijzing naar artikel 3:280b in het opschrift van hoofdstuk 2 van het besluit geschrapt (onderdeel A).

Artikel 4b [vervallen]⁴

Zie de toelichting bij art. 4a (red.).

Artikel 4c [vervallen]⁵

Zie de toelichting bij art. 4a (red.).

² Kamerstuk 34.049, nr. 3.

³ Art. IV, onderdeel B, Implementatiebesluit CRD IV (Stb. 2014, nr. 303) (red.).

⁴ Art. IV, onderdeel B, Implementatiebesluit CRD IV (Stb. 2014, nr. 303) (red.).

⁵ Art. IV, onderdeel B, Implementatiebesluit CRD IV (Stb. 2014, nr. 303) (red.).

Hoofdstuk 2a. Aanvullend toezicht op Nederlandse verzekeraars in een verzekeringsrichtlijn­groep

Bepalingen ter uitvoering van de artikelen 3:288a, eerste en tweede lid, 3:288b, derde lid, 3:288e, tweede lid, en 3:288f, tweede lid, van de wet

Afdeling 2a.1. Algemene bepalingen

Artikel 4a

Dit hoofdstuk is uitsluitend van toepassing op verzekeraars met zetel in Nederland die onder het toepassingsgebied van de richtlijn solvabiliteit II vallen.

Stb 2015, nr. 308

Hoofdstuk 2A dient ter uitvoering van titel III, hoofdstuk II, van de richtlijn en heeft betrekking op het aanvullend toezicht op richtlijnverzekeraars in een groep. Het groepstoezicht op verzekeraars met beperkte risico-omvang is geregeld in hoofdstuk 3 (zie onderdeel B). De reikwijdte van hoofdstuk 2A blijkt uit artikel 4a.

Afdeling 2a.2. Financiële positie

Artikel 4b

1. Een deelnemende verzekeraar als bedoeld in artikel 3:288a, eerste lid, van de wet of een verzekeringsholding of gemengde financiële holding als bedoeld in artikel 3:288a, tweede lid, van de wet voert de berekening, waaruit moet blijken dat de solvabiliteit van de verzekeringsrichtlijn­groep waarvan de verzekeraar of holding deel uitmaakt voldoet aan artikel 3:288a, eerste onderscheidenlijk tweede lid, ten minste eenmaal per jaar uit. De verzekeraar of holding voert de berekening onverwijld opnieuw uit indien het risicoprofiel van de groep duidelijk afwijkt van de aannames die ten grondslag lagen aan de laatste berekening, of indien de groepstoezichthouder daarom verzoekt vanwege aanwijzingen dat het risicoprofiel sinds die laatste berekening duidelijk is veranderd. De verzekeraar of holding meldt de uitkomst van de herberekening aan de groepstoezichthouder.
2. De verzekeraar of holding maakt voor de berekening, bedoeld in het eerste lid, gebruik van methode 1 (standaardmethode op basis van consolidatie van jaarrekeningen), bedoeld in artikel 230 van de richtlijn solvabiliteit II, tenzij de groepstoezichthouder het gebruik van methode 2 (alternatieve methode op basis van aftrek en aggregatie), bedoeld in artikel 233 van de richtlijn solvabiliteit II, of een combinatie van methode 1 en methode 2

voorschrijft vanwege het feit dat de uitsluitende toepassing van methode 1 ongepast zou zijn.

3. De verzekeraar of holding kan voor de berekening van het solvabiliteitskapitaal­vereiste van de verzekeringsrichtlijn­groep slechts gebruik maken van een intern model, indien daartoe overeenkomstig artikel 231, eerste lid, van de richtlijn solvabiliteit II bij de groepstoezichthouder een aanvraag is ingediend, en de aanvraag overeenkomstig dat artikel is ingewilligd.
4. Indien de Nederlandsche Bank groepstoezichthouder is, neemt zij een besluit over de aanvraag, bedoeld in het derde lid, overeenkomstig artikel 231, eerste tot en met zesde lid, van de richtlijn solvabiliteit II en met inachtneming van de artikelen 343 tot en met 345, 348 en 349 van de verordening solvabiliteit II.
5. De in het eerste lid bedoelde berekening geschiedt met inachtneming van titel II, hoofdstukken I en II, van de verordening solvabiliteit II. Daarbij kan de Nederlandsche Bank de verzekeraar met zetel in een staat die geen lidstaat is, toestaan om toepassing te geven aan het bepaalde in artikel 227, eerste lid, tweede alinea, van de richtlijn solvabiliteit II, indien zij van oordeel is dat de solvabiliteitsregeling van de betrokken staat die geen lidstaat is, gelijkwaardig is aan de solvabiliteitsregeling ingevolge titel I, hoofdstuk VI, van de richtlijn solvabiliteit II of indien de Europese Commissie de solvabiliteitsregeling ingevolge artikel 227, vierde of zevende lid, van de richtlijn solvabiliteit II als gelijkwaardig heeft aangemerkt.
6. Op de in het eerste lid bedoelde berekening zijn de overgangsmaatregelen, bedoeld in artikel 308 ter, zestiende lid en zeventiende lid, eerste en tweede alinea, van de richtlijn solvabiliteit II, van toepassing dan wel van overeenkomstige toepassing.

Stb 2015, nr. 308

Ingevolge artikel 3:288a dient een verzekeringsrichtlijn­groep – voor de toepassing van dit artikel is dat een groep als bedoeld in artikel 213, tweede lid, onderdeel a of b, van de richtlijn dan wel een groep als bedoeld in artikel 213, tweede lid, onderdeel c, van de richtlijn indien in het derde land waar de moederonderneming is gevestigd geen sprake is van gelijkwaardig groepstoezicht – te beschikken over eigen vermogen dat ten minste gelijk is aan het solvabiliteitskapitaal­vereiste van de groep.

Afdeling 2A.2 (artikel 4b) werkt dit vereiste nader uit. Artikel 4b, eerste lid, waarmee artikel 219 van de richtlijn wordt geïmplementeerd, bepaalt dat de berekening, waaruit blijkt of aan het solvabiliteitskapitaal­vereiste is voldaan,

ten minste eenmaal per jaar wordt uitgevoerd. Deze (reguliere) berekening maakt deel uit van de periodieke toezichtrapportages. Als daar aanleiding toe is, dat wil zeggen als het risicoprofiel van de groep duidelijk afwijkt van eerdere aannames of intussen is veranderd, dient onverwijld een herberekening plaats te vinden en de groepstoezichthouder daarover te worden geïnformeerd.

Voor de solvabiliteitsberekening dient in beginsel methode 1, bedoeld in artikel 230 van de richtlijn, te worden gebruikt. Deze methode is gebaseerd op consolidatie van jaarrekeningen (artikel 4b, tweede lid). Als de groepstoezichthouder de uitsluitende toepassing van methode 1 ongepast vindt, kan hij voorschrijven dat methode 2 wordt gebruikt – een alternatieve methode op basis van aftrek en aggregatie – of een combinatie van methode 1 en methode 2. Op de berekening van het solvabiliteitskapitaalvereiste en het bepalen van het ter dekking daarvan in aanmerking te nemen eigen vermogen zijn de relevante voorschriften van titel I, hoofdstuk VI, afdelingen 3 en 4, van de richtlijn van toepassing.

Voor de berekening van het solvabiliteitskapitaalvereiste van de groep kan een intern model worden gebruikt, doch slechts onder bepaalde voorwaarden en nadat de groepstoezichthouder en de overige betrokken toezichthoudende instanties een daartoe ingediende aanvraag hebben ingewilligd, een en ander overeenkomstig artikel 231 van de richtlijn (artikel 4b, derde en vierde lid). Ingevolge artikel 230 van de richtlijn dienen bij de solvabiliteitsberekening alle voorschriften van titel III (inzake groepstoezicht), hoofdstuk II (financiële positie), afdeling 1 (groepsolvabiliteit), onderafdelingen 2 en 3 (keuze en toepassing van de berekeningsmethoden) van de richtlijn in acht te worden genomen, evenals de relevante bepalingen van de verordening (artikel 4b, vijfde lid). Wanneer een verzekeraar uit een derde land deel uitmaakt van de groep wordt deze behandeld als een verbonden verzekeraar, met dien verstande dat de solvabiliteitsregeling van het betrokken derde land kan worden toegepast als deze gelijkwaardig is aan de regeling ingevolge de richtlijn (artikel 4b, vijfde lid, tweede volzin). Of dat laatste het geval is moet blijken uit een door de Europese Commissie ter zake vastgestelde gedelegeerde handeling. Bij ontbreken daarvan is de verificatie of sprake is van gelijkwaardigheid een zaak van de groepstoezichthouder.

Ingevolge het zesde lid is op de berekening van de groepsolvabiliteit een aantal overgangsmatregelen van toepassing, overeenkomstig artikel 308 ter, zestiende en zeventiende lid, van de richtlijn. Dit houdt onder andere in dat in bepaalde gevallen en onder bepaalde voorwaarden goedkeuring kan worden verleend voor de toepassing van een intern groepsmodel op een deel van de groep (artikel 308 ter, zestiende lid).

Daarnaast zijn vele van de overgangsmatregelen die gelden voor verzekeraars op ondernemingsniveau, van overeenkomstige toepassing op groepsniveau (artikel 308 ter, zeventiende lid).

Stb. 2018, nr. 243

In artikel 4b, vijfde lid, tweede volzin, is artikel 227, zevende lid, van de richtlijn solvabiliteit II geïmplementeerd. Wanneer een verzekeraar uit een derde land deel uit-

maakt van de groep wordt deze verzekeraar behandeld als een verbonden verzekeraar, met dien verstande dat de solvabiliteitsregeling van het betrokken derde land kan worden toegepast als deze gelijkwaardig is aan de regeling ingevolge de richtlijn. De groepstoezichthouder kan deze vaststelling doen, maar indien de Europese Commissie dat al heeft vastgesteld ingevolge artikel 227, vierde of zevende lid, is die vaststelling bepalend.

Afdeling 2a.3. Kapitaalopslag en andere maatregelen

Stb. 2019, nr. 397

Het opschrift is meer in overeenstemming gebracht met de inhoud van de afdeling, waarin niet alleen de kapitaalopslag maar ook het voorschrijven van bijvoorbeeld de standaardformule als maatregel wordt genoemd.

Artikel 4c

- 1. Indien het solvabiliteitskapitaalvereiste van een Nederlandse herverzekeraar, levensverzekeraar of schadeverzekeraar, die onderdeel is van een verzekeringsrichtlijnsgroep, wordt berekend op basis van een overeenkomstig artikel 231 van de richtlijn solvabiliteit II op groepsniveau goedgekeurd intern model en de Nederlandsche Bank van oordeel is dat de omstandigheden, bedoeld in artikel 231, zevende lid, van die richtlijn zich voordoen, kan zij in de in artikel 37 van de richtlijn solvabiliteit II bedoelde gevallen een kapitaalopslag toepassen.**
- 2. Indien toepassing van het eerste lid niet passend zou zijn, kan de Nederlandsche Bank in afwijking van het eerste lid eisen dat de verzekeraar zijn solvabiliteitskapitaalvereiste berekent op basis van de standaardformule en zo nodig in de in artikel 37, eerste lid, onderdelen a en c, van de richtlijn solvabiliteit II bedoelde gevallen een kapitaalopslag toepassen.**

Stb 2015, nr. 308

Artikel 4c dient ter uitvoering van artikel 3:288b, eerste lid, van de Wft en ziet op de situatie waarin DNB een kapitaalopslag kan opleggen aan een Nederlandse verzekeraar die onderdeel is van een verzekeringsrichtlijnsgroep. Het eerste lid heeft betrekking op verzekeraars die hun solvabiliteitskapitaalvereiste berekenen met behulp van een intern model.

Als het risicoprofiel van de verzekeraar duidelijk afwijkt van het interne model, en de verzekeraar onvoldoende aan de zorg daarover tegemoetkomt, kan DNB een kapitaalopslag opleggen of in uitzonderlijke gevallen voorschrijven dat het solvabiliteitskapitaalvereiste wordt berekend op basis van de standaardformule.

Het tweede lid heeft betrekking op verzekeraars die hun solvabiliteitskapitaalvereiste berekenen op basis van de standaardformule. Als het risicoprofiel van de verzekeraar niet voldoende in de standaardformule wordt weerspie-

geld, kan DNB voorschrijven dat de verzekeraar een onderset van de parameters die in de standaardformule worden gebruikt vervangt door parameters die kenmerkend zijn voor de betrokken onderneming dan wel, in de daarvoor in aanmerking komende situaties, een kapitaalopslagfactor opleggen.

Stb. 2019, nr. 397

Het oude artikel 4c beoogde de artikelen 231, zevende lid, en 238, tweede en derde lid, van de richtlijn solvabiliteit II te implementeren. In deze bepalingen van de richtlijn is geregeld welke maatregelen de toezichhoudende autoriteiten kunnen nemen jegens een verzekeraar die tot een groep behoort en waarvan het risicoprofiel duidelijk afwijkt van het interne model of de standaardformule. Het artikel gaf echter aanleiding tot onduidelijkheid en was niet helemaal volledig. De artikelen 4c (nieuw) en 4ca herstellen dit.

Artikel 4c (nieuw) implementeert uitsluitend artikel 231, zevende lid, van de richtlijn solvabiliteit II. Het artikel betreft Nederlandse verzekeraars die deel uitmaken van een verzekeringsrichtlijn groep met een intern model en waarbij de desbetreffende verzekeraar een duidelijk van het interne model afwijkend risicoprofiel heeft. Indien de verzekeraar niet tegemoet komt aan de bedenkingen van de Nederlandsche Bank (DNB), kan zij een kapitaalopslag toepassen op het solvabiliteitskapitaalvereiste. Het is denkbaar dat het solvabiliteitskapitaalvereiste, berekend op basis van het op groepsniveau goedgekeurde interne model, voor de desbetreffende Nederlandse verzekeraar op enig moment zodanig afwijkt van zijn specifieke risicoprofiel dat die afwijking niet met een kapitaalopslag is op te lossen en dus gebruikmaking van het eerste lid niet passend zou zijn. In dat geval kan DNB het standaardmodel voorschrijven en zo nodig daarop een kapitaalopslag toepassen op het solvabiliteitskapitaalvereiste.

Artikel 4ca

- 1. Indien het solvabiliteitskapitaalvereiste van een Nederlandse herverzekeraar, levensverzekeraar of schadeverzekeraar, die dochteronderneming is van een Nederlandse of Europese herverzekeraar, levensverzekeraar of schadeverzekeraar, wordt berekend op basis van een overeenkomstig artikel 231 van de richtlijn solvabiliteit II op groepsniveau goedgekeurd intern model, en de Nederlandsche Bank van oordeel is dat de omstandigheden, bedoeld artikel 238, tweede lid, van die richtlijn zich voordoen, kan zij in de in artikel 37 van de richtlijn bedoelde gevallen een kapitaalopslag toepassen.**
- 2. Indien toepassing van het eerste lid niet passend zou zijn, kan de Nederlandsche Bank in afwijking van het eerste lid eisen dat de verzekeraar zijn solvabiliteitskapitaalvereiste berekent op basis van de standaardformule.**

- 3. Indien de dochteronderneming, bedoeld in het eerste lid, haar solvabiliteitskapitaalvereiste berekent op basis van de standaardformule en de Nederlandsche Bank van oordeel is dat de omstandigheden, bedoeld in artikel 238, derde lid, van de richtlijn solvabiliteit II zich voordoen, kan de Nederlandsche Bank een onderset van de parameters, genoemd in dat lid, die kenmerkend zijn voor die dochteronderneming voorschrijven of in de in artikel 37 van de richtlijn bedoelde gevallen een kapitaalopslag toepassen.**

Stb. 2019, nr. 397

Artikel 4ca implementeert uitsluitend artikel 238, tweede en derde lid, van de richtlijn solvabiliteit II. Het betreft hier een groep met een gecentraliseerd risicobeheer. In dat geval kan DNB uitsluitend maatregelen treffen jegens een Nederlandse herverzekeraar, levens- of schadeverzekeraar waarvan de moeder een herverzekeraar, levens- of schadeverzekeraar is met zetel in de Unie. In het eerste lid is bepaald dat indien de dochter een duidelijk van het interne model afwijkend risicoprofiel heeft en zij niet tegemoet is gekomen aan de bedenkingen van DNB, DNB een kapitaalopslag kan toepassen op het solvabiliteitskapitaalvereiste.

Ingevolge het tweede lid kan DNB, indien een kapitaalopslag niet passend zou zijn, de standaardformule voorschrijven. Zie de toelichting op onderdeel B, artikel 4c, tweede lid.

Het derde lid bepaalt dat indien het solvabiliteitskapitaalvereiste wordt berekend met behulp van de standaardformule en het risicoprofiel van de dochter duidelijk daarvan afwijkt, DNB kan voorschrijven dat de verzekeraar een onderset van de parameters die in de standaardformule worden gebruikt, vervangt door parameters die kenmerkend zijn voor de betrokken verzekeraar. DNB kan er ook voor kiezen een kapitaalopslag op het solvabiliteitskapitaalvereiste toe te passen voor de in artikel 37 van de richtlijn bedoelde gevallen. Die gevallen zijn kort gezegd: het risicoprofiel van de betrokken verzekeraar wijkt af van de aannames die gelden voor de standaardformule of het interne model, het governancestelsel wijkt af van de eisen die de richtlijn eraan stelt waardoor bijvoorbeeld risico's niet op de juiste wijze kunnen worden onderkend of bewaakt, of het risicoprofiel wijkt af van de aannames die ten grondslag liggen aan bijvoorbeeld toepassing van de matchingopslag of de volatiliteitsaanpassing.

Artikel 4d

De Nederlandsche Bank beoordeelt of sprake is van uitzonderlijke omstandigheden die aanleiding geven tot het opleggen van een kapitaalopslag op het geconsolideerde solvabiliteitskapitaalvereiste als bedoeld in artikel 3:288b, tweede lid, aan de hand van artikel 232 van de richtlijn solvabiliteit II, met inachtneming van titel I, hoofdstuk X, afdeling 1, van de verordening solvabiliteit II, en bepaalt de hoogte van de op te leggen kapi-

taalopslag aan de hand van artikel 37, tweede lid, van de richtlijn, met inachtneming van titel I, hoofdstuk X, afdeling 2, van de verordening.

Stb 2015, nr. 308

Artikel 4d dient ter uitvoering van artikel 3:288b, tweede lid, en ziet op de situatie waarin DNB een kapitaalopslag oplegt aan een verzekeringsrichtlijn groep. Op grond van artikel 232 van de richtlijn kan een kapitaalopslag alleen in uitzonderlijke omstandigheden worden opgelegd. Bij het opleggen van een kapitaalopslag op groepsniveau is met name van belang of het risicoprofiel van de groep adequaat wordt weerspiegeld in het geconsolideerde solvabiliteitskapitaalvereiste. Als dat niet het geval is, bijvoorbeeld als specifieke risico's op groepsniveau onvoldoende gedekt zijn door de standaardformule of het gebruikte interne model omdat ze moeilijk te kwantificeren zijn, kan dat aanleiding zijn voor een kapitaalopslag op het solvabiliteitskapitaalvereiste van de groep. De kapitaalopslag wordt in dat geval op dezelfde wijze berekend als de kapitaalopslag voor een individuele verzekeraar, met toepassing van artikel 37 van de richtlijn en de relevante bepalingen van de verordening.

Afdeling 2a.4. Groepen met gecentraliseerd risicobeheer

Artikel 4e

- 1. De artikelen 238 en 239 van de richtlijn solvabiliteit II inzake de berekening van het solvabiliteitskapitaalvereiste onderscheidenlijk de niet-naleving van dat vereiste zijn van toepassing op elke Nederlandse herverzekeraar, levensverzekeraar of schadeverzekeraar die de dochteronderneming is van een andere verzekeraar indien is voldaan aan de voorwaarden, bedoeld in artikel 236, onderdelen a tot en met d, van genoemde richtlijn en de moederonderneming een aanvraag tot toepassing van de artikelen 238 en 239 van de richtlijn heeft gedaan en deze aanvraag is ingewilligd overeenkomstig de procedure van artikel 237 van die richtlijn.**
- 2. De moederonderneming informeert de groepstoezichthouder en de Nederlandse Bank indien niet langer aan de voorwaarden, bedoeld in artikel 236, eerste lid, onderdelen b tot en met d, van de richtlijn solvabiliteit II is voldaan. In dat geval, of indien de groepstoezichthouder daarom verzoekt op grond van een verrichte verificatie, presenteert de moederonderneming een plan om binnen een passende termijn opnieuw aan al die voorwaarden te voldoen.**
- 3. De toepassing van de artikelen 238 en 239 van de richtlijn solvabiliteit II eindigt overeenkomstig artikel 240, eerste lid, van de richtlijn, indien niet langer aan alle**

voorwaarden is voldaan en de groepstoezichthouder heeft vastgesteld dat het in het tweede lid bedoelde plan ontoereikend is of niet binnen de gestelde termijn wordt uitgevoerd.

Stb 2015, nr. 308

Artikel 4e implementeert titel III (inzake groepstoezicht), hoofdstuk II (financiële positie), afdeling 1 (groepssolvabiliteit), onderafdeling 6, van de richtlijn. Deze onderafdeling heeft betrekking op de groepssolvabiliteit van groepen met een gecentraliseerd risicobeheer. Voor verzekeraars die dochteronderneming zijn van een dergelijke groep gelden onder bepaalde voorwaarden bijzondere procedures ten aanzien van de solvabiliteit.

Behalve dat sprake moet zijn van een gecentraliseerd risicobeheer dat daadwerkelijk de gehele groep bestrijkt en aan alle vereisten voldoet, moet de moederonderneming instemming van de groepstoezichthouder hebben om: 1) de beoordeling van eigen risico en solvabiliteit op het niveau van de groep en van de dochterondernemingen tegelijk uit te voeren en van die beoordelingen een enkel document op te maken (zie artikel 246, vierde lid, derde alinea, van de richtlijn); 2) de openbaar te maken informatie over de solvabiliteit en financiële positie op te nemen in een enkel verslag dat zowel op de groep als op de dochterondernemingen van de groep afzonderlijk betrekking heeft (artikel 256, tweede lid, van de richtlijn).

Als de groep aan de genoemde voorwaarden voldoet en de in het college van toezichthouders samenwerkende toezichthoudende instanties overeenkomstig artikel 237 van de richtlijn met de toepassing van het hier bedoelde bijzondere regime hebben ingestemd, heeft dat gevolgen voor het op de dochterondernemingen uit te oefenen solvabiliteitstoezicht.

Kern daarvan is dat het zwaartepunt daarbij op het groepsniveau komt te liggen. Dit houdt in dat de toezichthoudende instantie die aan de desbetreffende dochterverzekeraar vergunning heeft verleend bepaalde maatregelen – zoals het opleggen van een kapitaalopslag, het voorschrijven van de standaardformule of het gebruik van specifieke parameters – slechts kan nemen na afstemming binnen het college van toezichthouders overeenkomstig artikel 238. Zo nodig kan daarbij de bijstand van de Europese toezichtautoriteit EIOPA (European Insurance and Occupational Pensions Authority) worden ingeroepen. Wanneer de dochterverzekeraar niet voldoet aan het solvabiliteitskapitaalvereiste doet de vergunningverlenende toezichthoudende instantie het door de verzekeraar ingediende herstelplan toekomen aan het college van toezichthouders, zodat het college overeenkomstig artikel 238 van de richtlijn een gezamenlijk besluit kan nemen met betrekking tot het al dan niet goedkeuren van het herstelplan. Ook in dit geval kan de bijstand van EIOPA worden ingeroepen als binnen het college geen (volledige) overeenstemming wordt bereikt.

Met het tweede en derde lid wordt artikel 240 van de richtlijn geïmplementeerd, op grond waarvan de moederonderneming (op continue basis) en de groepstoezichthouder (ten minste eenmaal per jaar) dienen te monitoren of nog steeds aan alle voorwaarden voor de toepassing van de artikelen 238 en 239 is voldaan. Zodra dat niet meer het

geval is dient de moederonderneming een plan in te dienen om alsnog aan de voorwaarden te voldoen. Als de groepstoezichthouder na raadpleging van het college van toezichthouders vaststelt dat het plan ontoereikend is of niet tijdig wordt uitgevoerd wordt de toepassing van het bijzondere regime beëindigd.

Afdeling 2a.5 Rapportages

Artikel 4f

1. Een verzekeraar of holding als bedoeld in artikel 4b die deel uitmaakt van een verzekeringsrichtlijn­groep waarvoor de Nederlandsche Bank als groepstoezichthouder is aangewezen, dient bij de Nederlandsche Bank binnen de ingevolge artikel 373, onderscheidenlijk artikel 375, tweede lid, van de verordening solvabiliteit II voorgeschreven termijnen toezicht­rapportages in met de volgende informatie:

- a. de toezichtinformatie, bedoeld in artikel 372, eerste lid, van de verordening solvabiliteit II;
- b. de aanvullende toezichtinformatie, bedoeld in artikel 372, tweede lid, van de verordening solvabiliteit II;
- c. de toezichtinformatie, bedoeld in de artikelen 376 en 377 van de verordening solvabiliteit II;
- d. andere voor toezichtdoeleinden benodigde periodieke informatie als bedoeld in artikel 35, eerste lid, van de richtlijn solvabiliteit II.

2. De Nederlandsche Bank stelt, met inachtneming van titel II, hoofdstuk VI, van de verordening solvabiliteit II, regels met betrekking tot de rapportages, bedoeld in het eerste lid.

3. De Nederlandsche Bank kan, met inachtneming van artikel 35, zesde tot en met achtste lid, van de richtlijn solvabiliteit II, ontheffing verlenen van:

- a. de verplichting periodieke rapportage­staten vaker dan eenmaal per jaar te verstrekken;
- b. itemgewijze rapportageverplichtingen.

Stb 2015, nr. 308

Artikel 4f implementeert artikel 254, tweede lid, van de richtlijn, dat tezamen met artikel 35 van de richtlijn de met betrekking tot groepen aan te leveren toezichtinformatie regelt. Het bepaalt over welke onderwerpen een (in andere verzekeraars deelnemende) richtlijnverzekeraar of holding ten minste periodiek rapportage­staten dient te verstrekken aan DNB als groepstoezichthouder. In de eerste plaats gaat het om de reguliere toezichtinformatie die verzekeraars ook op individuele basis dienen te verstrekken, waaronder het jaarlijkse rapport over de solvabiliteit en financiële positie en de overige in het periodieke toezicht­rapport op te nemen toezichtinformatie (onderdeel a). De

in onderdeel b bedoelde aanvullende informatie heeft betrekking op het bedrijf, de resultaten, het governance­stelsel en het kapitaalbeheer van de groep. Onderdeel c ziet op significante risicoconcentraties en intragroep­transacties. De bedoelde risicoconcentraties en intragroep­transacties zijn ingevolge artikel 376 onderscheidenlijk 377 van de verordening solvabiliteit II significant indien zij de solvabiliteits- of liquiditeitspositie van de groep kunnen bedreigen onderscheidenlijk wezenlijk kunnen beïnvloeden.

Ingevolge het tweede lid stelt DNB regels met betrekking tot de rapportage­staten. DNB is daarbij gebonden aan hetgeen de richtlijn en de verordening ter zake bepalen. Deze regels zullen in de praktijk dan ook in hoofdzaak betrekking hebben op de modellen voor de staten en op bijzonderheden die niet in de verordening zijn geregeld.

Het derde lid implementeert artikel 254, tweede lid, tweede en derde alinea, van de richtlijn. Op grond daarvan kan DNB onder voorwaarden toestaan dat een groep bepaalde rapportages minder vaak behoeft in te dienen (maar wel altijd ten minste eenmaal per jaar), of dat itemgewijze rapportage achterwege mag blijven. Een van de voorwaarden is dat hetzelfde op individuele basis is toegestaan aan elk van de verzekeraars in de groep.

Hoofdstuk 3. Aanvullend toezicht op Nederlandse herverzekeraars, levensverzekeraars en schadeverzekeraars in een verzekeringsgroep [vervallen]⁶

Bepalingen ter uitvoering van de artikelen 3:284, derde lid, 3:285, en 3:286, van de wet⁷ Stb. 2006, nr 508

Voor wat betreft de verzekeringsgroepen is de inhoud van het Besluit aanvullend toezicht verzekeraars in een verzekeringsgroep (Batvv) materieel overgenomen. Hierbij is er naar gestreefd de redactie van de bepalingen zoveel mogelijk te vereenvoudigen, zonder dat dit tot inhoudelijke wijzigingen aanleiding geeft. Voorts zijn de verplichtingen in dit besluit in beginsel op de verzekeraar gelegd, terwijl in de Batvv de verplichtingen veelal - minder juist - nog op de toezichthouder waren gelegd. Laatstgenoemd besluit was gebaseerd op de Wet toezicht verzekeringsbedrijf 1993 (Wtv 1993) en gaf uitvoering aan de richtlijn verzekeraars in een verzekeringsgroep. In deze richtlijn worden regels gegeven betreffende het aanvullende toezicht op levensverzekeraars en schadeverzekeraars in een verzekeringsgroep. Als gevolg van het intrekken van de Wtv 1993 is genoemd besluit van rechtswege vervallen.

Stb. 2013, nr. 525

Hoofdstuk 3 van het Besluit prudentieel toezicht financiële groepen Wft heeft, in overeenstemming met de richtlijn fico I, mede betrekking op herverzekeraars die deel uitmaken van een groep. Dit wordt in het opschrift van hoofdstuk 3 tot uitdrukking gebracht door de herverzekeraars daarin toe te voegen.

Afdeling 3.1 Berekening van de aangepaste solvabiliteit van Nederlandse levensverzekeraars en schadeverzekeraars [vervallen]⁸

§ 1. Rapportage van intragroepsovereenkomsten en –posities, keuze van de berekeningsmethode en algemene beginselen [vervallen]⁹

Stb. 2006, nr 508

Keuze berekeningsmethodiek aangepaste solvabiliteit

Aangezien elk van de in het onderhavige hoofdstuk opgenomen methoden ter berekening van de aangepaste solvabiliteit van een groepsverzekeraar bij juiste toepassing tot een vergelijkbaar resultaat leidt is het niet noodzakelijk één van die methoden dwingend voor te schrijven. Om echter te voorkomen dat de toezichthouder bij de beoorde-

ling van de aangepaste solvabiliteit van de individuele levens- of schadeverzekeraars wordt geconfronteerd met steeds wisselende berekeningswijzen, dienen die levens- of schadeverzekeraars de berekeningsmethode die zij hebben gekozen consistent toe te passen.

Artikel 5 [vervallen]¹⁰

1. Een verzekeraar als bedoeld in de aanhef van artikel 3:284, eerste lid, van de wet dient de in het tweede lid van dat artikel bedoelde rapportage eenmaal per jaar in. De Nederlandsche Bank kan, indien de solvabiliteit door ontwikkelingen bij een verzekeraar in het gedrang is of zou kunnen komen, besluiten dat de verzekeraar rapporteert met een hogere frequentie.
2. Onder significante intragroepsovereenkomsten of -posities als bedoeld in artikel 3:284, eerste lid, van de wet worden verstaan overeenkomsten of posities die een door de Nederlandsche Bank vast te stellen drempel, gerelateerd aan de vereiste solvabiliteit, te boven gaan. Alvorens de drempel vast te stellen, voert de Nederlandsche Bank overleg met de betrokken verzekeraar. De Nederlandsche Bank stelt geen kwalitatieve of andere kwantitatieve drempels vast.
3. De Nederlandsche Bank stelt regels met betrekking tot de categorieën overeenkomsten en posities die in de rapportage worden betrokken en de rapportage. Artikel 4, vierde lid, is van toepassing.

Stb. 2006, nr 508

De toelichting bij artikel 4 is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 6 [vervallen]¹¹

1. Een verzekeraar als bedoeld in artikel 3:285, eerste lid, van de wet berekent de aangepaste solvabiliteit overeenkomstig de in deze afdeling gestelde regels.
2. De verzekeraar neemt bij de berekening van de aangepaste solvabiliteit in aanmerking:
  - a. de overeenkomstig de wet berekende solvabiliteit van met hem verbonden beheerders van beleggingsinstellingen die een vergunning als bedoeld in artikel 2:65, onderdeel a, van de wet hebben dan wel met hem verbonden beheerders van icbe's die een vergunning als bedoeld in artikel 2:69b, eerste lid, onderdeel a, of tweede lid, van de wet hebben;
  - b. de overeenkomstig de wet berekende solvabiliteit van met hem verbonden beheerders met zetel in het buitenland die, indien zij in Nederland hun zetel zouden hebben, be-

⁶ Art. II, onderdeel A, Implementatiebesluit richtlijn en verordening solvabiliteit II (Stb. 2015, nr. 308) (red.).

⁷ Art. I, onderdeel C van Stb 2013, nr 525 (Implementatiebesluit Fico I richtlijn) lijkt het onderschrift van Hoofdstuk 3 te schrappen (red.).

⁸ Art. II, onderdeel A, Implementatiebesluit richtlijn en verordening solvabiliteit II (Stb. 2015, nr. 308) (red.).

⁹ Art. II, onderdeel A, Implementatiebesluit richtlijn en verordening solvabiliteit II (Stb. 2015, nr. 308) (red.).

¹⁰ Art. II, onderdeel A, Implementatiebesluit richtlijn en verordening solvabiliteit II (Stb. 2015, nr. 308) (red.).

¹¹ Art. II, onderdeel A, Implementatiebesluit richtlijn en verordening solvabiliteit II (Stb. 2015, nr. 308) (red.).

- heerder van een beleggingsinstelling zouden zijn waaraan een vergunning ingevolge artikel 2:65, onderdeel a, van de wet zou kunnen worden verleend, dan wel beheerder van een icbe zouden zijn waaraan een vergunning ingevolge artikel 2:69b, eerste lid, onderdeel a, of tweede lid, van de wet zou kunnen worden verleend;
- c. de overeenkomstig de wet berekende solvabiliteit van met hem verbonden betaaldienstverleners.
  3. Het tweede lid is niet van toepassing indien de betrokken beheerder of betaalinstelling is betrokken in het toezicht, bedoeld in afdeling 3.6.2 van de wet, op een Nederlandse bank.
  4. De verzekeraar rapporteert de aangepaste solvabiliteit eenmaal per jaar, tenzij de Nederlandsche Bank, indien de aangepaste solvabiliteit door ontwikkelingen bij de verzekeraar in het gedrang is of zou kunnen komen, besluit dat er gerapporteerd moet worden met een hogere frequentie.
  5. De Nederlandsche Bank stelt regels met betrekking tot de rapportage, bedoeld in het vierde lid. Artikel 4, vierde lid, is van toepassing.

Stb. 2006, nr 508

In aanmerking te nemen vermogensbestanddelen

De vermogensbestanddelen die in de wettelijke solvabiliteitsberekeningen mogen worden meegeteld, bevatten ook elementen die een impliciet karakter hebben, zoals toekomstige winsten en het niet-gestorte deel van het geplaatste aandelenkapitaal. In dit hoofdstuk is aangegeven op welke wijze met deze bestanddelen rekening moet worden gehouden in het geval van moeder-dochter- en andere deelnemingsverhoudingen. Indien naar het oordeel van DNB sprake is van niet door de dochteronderneming aan de moederonderneming overdraagbare vermogensbestanddelen, dan wordt daarmee geen rekening gehouden bij de berekening van de aangepaste solvabiliteit. Dit is bijvoorbeeld het geval als de bedoelde bestanddelen niet dienen ter dekking van het minimumbedrag aan solvabiliteitsmarge van de dochteronderneming.

In dit artikel is artikel 2 van het Batv verwerkt.

In dit artikel is bepaald dat de berekening van de aangepaste solvabiliteit dient te geschieden op basis van één der in de bijlage bij artikel 20 opgenomen berekeningsmethoden. Algemeen uitgangspunt daarbij is dat de aangepaste solvabiliteit dient te worden berekend voor Nederlandse levens- of schadeverzekeraars in een groep. Voor welke methode wordt gekozen wordt overgelaten aan de individuele verzekeraar. Is eenmaal gekozen voor een der methoden dan dient die methode in principe van jaar op jaar gehandhaafd te blijven.

De leden twee en drie dienen ter implementatie van artikel 30 van de richtlijn financiële conglomeraten. In de prudentieel regels voor kredietinstellingen is geregeld dat beheerders van beleggingsinstellingen, met inbegrip van beheerders van instellingen voor collectieve belegging in effecten (icbe's) meegenomen worden in de geconsolideerde

de solvabiliteitsberekening van de desbetreffende kredietinstelling. Door de solvabiliteit van beheerders van beleggingsinstellingen op dezelfde wijze mee te nemen in het aanvullende verzekeringstoezicht wordt op dit punt een gelijk speelveld bereikt tussen het geconsolideerde banktoezicht en het aanvullende verzekeringstoezicht.

Dit leidt ertoe dat in de aanvullende solvabiliteitsberekening ook rekening mag worden gehouden met de vermogensseis en het eventueel aanwezige solvabiliteitsruimte van met de verzekeraar verbonden beheerders van beleggingsinstellingen. Omdat een beheerder van een beleggingsinstelling op hetzelfde moment deelneming kan zijn van een Nederlandse kredietinstelling en deelneming van een verzekeraar en derhalve in beide gevallen het eventuele solvabiliteitstekort dan wel solvabiliteitsruimte zou kunnen worden meegenomen in de berekening dient gewaakt te worden voor dubbeltellingen (van tekorten dan wel van overschotten). Om dubbeltelling te voorkomen is in lijn met artikel 30, tweede alinea, van de richtlijn financiële conglomeraten bepaald dat bij het aanvullende toezicht op levens- of schadeverzekeraars de solvabiliteit van een beheerder van een beleggingsinstelling alleen in het aanvullende toezicht wordt meegenomen, voor zover dat niet is gebeurd bij het geconsolideerde toezicht op een Nederlandse kredietinstelling. Omdat deze bepaling ook doorwerkt in het Besluit prudentieel toezicht Wft kan de betrokken verzekeraar een eventueel solvabiliteitsruimte in een deelneming in een beheerder van beleggingsinstellingen proportioneel meenemen in de berekening van de solvabiliteitsmarge. Zonder deze bepaling is dit niet geoorloofd en dient de volledige waarde van de deelneming in een beheerder van beleggingsinstellingen te worden afgetrokken van de aanwezige solvabiliteit.

Stb. 2009, nr. 437

Met de wijziging van het Besluit prudentieel toezicht financiële groepen Wft wordt artikel 7, tweede lid, van de richtlijn betaaldiensten geïmplementeerd. Artikel 7, tweede lid, van de richtlijn eist dat lidstaten de nodige maatregelen nemen ter voorkoming van het meervoudige gebruik van elementen die voor de berekening van het eigen vermogen in aanmerking (multiple gearing) komen wanneer de betaalinstelling behoort tot eenzelfde groep als een andere betaalinstelling of in dit geval, verzekeraar. Het ligt voor de hand om dan in andere richtlijnen waar eveneens met gereguleerde entiteiten in groepen rekening wordt gehouden, ook met de betaalinstelling rekening te houden. Daarom wordt in artikel 6, tweede lid, van het Besluit prudentieel toezicht financiële groepen Wft de betaalinstelling op eenzelfde manier behandeld als de beheerder van een instelling voor collectieve belegging in effecten. Hierdoor mag een verzekeraar in de aanvullende berekening ook rekening houden met het eventueel aanwezige solvabiliteitsruimte van de met de verzekeraar verbonden betaalinstelling. Omdat de betaalinstelling tezelfdertijd ook deelneming kan zijn van een Nederlandse kredietinstelling en deelneming van een verzekeraar en derhalve in beide gevallen het eventuele solvabiliteitstekort dan wel solvabiliteitsruimte zou kunnen worden meegenomen in de berekening dient te worden gewaakt voor dubbeltellingen (van de kosten dan wel van overschotten). Om dit te voor-

komen is in het derde lid bepaald dat bij het aanvullende toezicht op verzekeraars de solvabiliteit van een betaalinstelling alleen in het aanvullende toezicht wordt meegenomen, voor zover dat niet is gebeurd bij het geconsolideerd toezicht op een Nederlandse kredietinstelling.

Stb. 2009, nr. 524

Deze wijziging is van redactionele aard.

Stb. 2013, nr. 293

De aanpassingen in de in deze artikelen genoemde besluiten vinden plaats in verband met de wijziging van het begrip «beleggingsinstelling».

Stb. 2013, nr. 525

Dit onderdeel implementeert artikel 2, punt 23, van de richtlijn fico I betreffende artikel 30 bis van de richtlijn financiële conglomeraten. Ingevolge artikel 30 bis dienen beheerders van beleggingsinstellingen (richtlijnterm: beheerders van alternatieve beleggingsfondsen) in het kader van het groepstoezicht op dezelfde wijze te worden behandeld als beheerders van icbe's. In artikel 6, tweede lid, wordt dit bereikt door beheerders van beleggingsinstellingen toe te voegen in de onderdelen a en b, zodat beide soorten beheerders in de aldaar bedoelde berekening worden betrokken.

Artikel 7 [vervallen]¹²

1. Een verzekeraar als bedoeld in artikel 6 die met Nederlandse of Europese levensverzekeraars of schadeverzekeraars is verbonden, betreft in de berekening van de aangepaste solvabiliteit bij toepassing van methode 1 of 2, bedoeld in bijlage I, het gedeelte van het geplaatste kapitaal dat zijn belang vertegenwoordigt, of bij toepassing van methode 3, bedoeld in genoemde bijlage, de percentages die worden gebruikt voor de opstelling van zijn geconsolideerde jaarrekening, bedoeld in artikel 405 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek.
2. Ongeacht de methode die wordt toegepast, neemt de verzekeraar, indien een verbonden Nederlandse of Europese levensverzekeraar of schadeverzekeraar een dochteronderneming is en een solvabiliteitstekort vertoont, het totale solvabiliteitstekort van de dochteronderneming in aanmerking.
3. De Nederlandsche Bank kan besluiten dat de verzekeraar alleen het proportionele deel van het solvabiliteitstekort van de dochteronderneming, bedoeld in het tweede lid, bij de berekening behoeft te betrekken, indien zij van mening is dat de aansprakelijkheid van de verzekeraar strikt en ondubbelzinnig beperkt is tot zijn belang daarin.
4. Indien er tussen de verzekeraar en de in het

aanvullend toezicht betrokken onderneming geen kapitaalbanden bestaan, bepaalt de Nederlandsche Bank welk gedeelte van het solvabiliteitstekort in de berekening wordt betrokken.

5. De Nederlandsche Bank kan de verzekeraar, op diens verzoek, toestaan de aangepaste solvabiliteit te berekenen met overeenkomstige toepassing van de berekeningsmethode uit artikel 473 van Verordening (EU) nr. 575/2013 van het Europees Parlement en de Raad van 26 juni 2013 betreffende prudentiële vereisten voor kredietinstellingen en beleggingsondernemingen en tot wijziging van Verordening (EU) nr. 648/2012 (PbEU 2013, L 176).

Stb. 2006, nr 508

In het eerste lid is bepaald dat bij de berekening van de aangepaste solvabiliteit een solvabiliteitsoverschot op proportionele wijze mag worden meegenomen in de berekening. Indien een deelneming, niet zijnde een dochteronderneming, een tekort heeft mag dit proportioneel worden meegenomen.

Ingevolge het tweede lid wordt, indien een dochteronderneming een solvabiliteitstekort heeft, het gehele tekort meegenomen in de berekening.

Op grond van het derde lid kan de verzekeraar indien hij dat verzoekt, het tekort toch proportioneel meenemen indien zijn aansprakelijkheid beperkt is tot zijn belang in die dochteronderneming.

Het vierde lid bepaalt dat DNB aangeeft welk deel van een eventueel tekort in de berekening dient te worden betrokken indien er geen sprake is van kapitaalbanden tussen de verzekeraar en de andere onderneming.

Stb 2013, nr 537

Verwezen wordt naar de toelichting op artikel VII, onderdeel O.¹³ Ook een verzekeraar die de aangepaste solvabiliteit moet berekenen, kan van de in onderdeel O bedoelde overgangsregeling gebruik maken.

Artikel 8 [vervallen]¹⁴

1. Onverminderd artikel 12 en ongeacht de gekozen methode, bedoeld in artikel 20, gebruikt een verzekeraar als bedoeld in artikel 6 de vermogensbestanddelen die in aanmerking worden genomen bij de berekening van de solvabiliteitsmarge niet meerdere malen voor de verschillende Nederlandse en Europese levensverzekeraars en schadeverzekeraars die bij die berekening betrokken zijn.
2. Voor zover de methoden, bedoeld in artikel 20, daarin nog niet voorzien, betreft de verzekeraar bij de berekening van zijn aangepaste solvabiliteit niet:

¹² Art. II, onderdeel A, Implementatiebesluit richtlijn en verordening solvabiliteit II (Stb. 2015, nr. 308) (*red.*).

¹³ Dat is de toelichting op art. 37a, Besluit prudentiële regels Wft (*red.*).

¹⁴ Art. II, onderdeel A, Implementatiebesluit richtlijn en verordening solvabiliteit II (Stb. 2015, nr. 308) (*red.*).

- a. de waarde van zijn activa die dienen ter dekking van het minimumbedrag aan solvabiliteitsmarge van de met hem verbonden Nederlandse en Europese levensverzekeraars en schadeverzekeraars;
- b. de waarde van de activa van met hem verbonden Nederlandse en Europese levensverzekeraars en schadeverzekeraars die dienen ter dekking van het minimumbedrag aan solvabiliteitsmarge van andere met die verbonden levensverzekeraars en schadeverzekeraars verbonden Nederlandse en Europese levensverzekeraars en schadeverzekeraars.

Stb. 2006, nr 508

Vermijden van dubbele berekeningen

In dit hoofdstuk worden tevens de niveaus beschreven waarop de solvabiliteitsberekeningen moeten worden uitgevoerd. Algemeen uitgangspunt daarbij is dat van elke onder toezicht staande Nederlandse levens- of schadeverzekeraar in de groep die een deelneming heeft in een andere levens- of schadeverzekeraar of herverzekeraar, de aangepaste solvabiliteit moet worden berekend. Zijn er meer met die verzekeraar verbonden verzekeraars dan moeten die, voor zover van toepassing, in de berekening worden betrokken. Teneinde de administratieve lasten van de toepassing van de bepalingen van het onderhavige besluit te beperken, behoeft de berekening niet te worden uitgevoerd als de aangepaste solvabiliteit van die verbonden Nederlandse levens- of schadeverzekeraar al in aanmerking wordt genomen bij de berekening van de aangepaste solvabiliteit van de betrokken deelnemende Nederlandse levens- of schadeverzekeraar. Ook indien de deelnemende levens- of schadeverzekeraar is verbonden met een verzekeringsholding of een herverzekeraar met zetel in Nederland, kan van de berekening worden afgezien als de genoemde holding of herverzekeraar al elders in een aangepaste solvabiliteitsberekening is opgenomen. Voorts kan zich een situatie voordoen waarbij een levens- of schadeverzekeraar met een of meer levens- of schadeverzekeraars met zetel buiten Nederland is verbonden met een verzekeringsholding, herverzekeraar of een niet-Europese levens- of schadeverzekeraar. Als die andere lidstaat de berekening laat uitvoeren behoeft de berekening niet nog eens door de Nederlandse levens- of schadeverzekeraar te geschieden. In al deze gevallen geldt de voorwaarde dat de bestanddelen van de solvabiliteitsmarge adequaat over de betrokken ondernemingen verdeeld zijn. Dit wil zeggen dat er geen concentratie mag bestaan van mindere bestanddelen bij een bepaalde levens- of schadeverzekeraar.

Ten slotte kan voor de aangepaste solvabiliteit gebruik worden gemaakt van de solvabiliteitsgegevens zoals die voor verbonden ondernemingen met zetel in een andere lidstaat in die andere lidstaat zijn berekend.

In dit artikel is artikel 4 van het Batvv verwerkt.

Dit artikel bevat de kern van dit hoofdstuk, te weten dat, ongeacht de gebruikte methode ter berekening van de aangepaste solvabiliteit, vermogensbestanddelen niet meerdere malen mogen worden aangewend om te vol-

doen aan de verschillende solvabiliteitsvereisten voor de verschillende levens- of schadeverzekeraars die bij de berekening van de aangepaste solvabiliteit zijn betrokken. Uit de formulering van het eerste lid van dit artikel blijkt dat bij toepassing van de methoden geen rekening behoeft te worden gehouden met andere instellingen dan levens- of schadeverzekeraars (bijvoorbeeld kredietinstellingen). Deze instellingen kennen andere solvabiliteitsvereisten, waardoor de waarde van de deelneming niet of niet volledig beschikbaar is. De algemene regel (zie het Besluit prudentiële regels Wft) is dat de waarde van de deelneming moet worden afgetrokken van de beschikbare solvabiliteit. Artikel 18 biedt de mogelijkheid om rekening te houden met oversolvabiliteit in de deelneming. Zie ook de toelichting op dat artikel. Dit laat echter onverlet dat vermogensbestanddelen die afkomstig zijn van de wederzijdse financiering tussen de betrokken verzekeraar en andere onderdelen van de groep, waaronder ook eventuele kredietinstellingen of icbe's, in aanmerking dienen te worden genomen bij de berekening van de aanwezige aangepaste solvabiliteit.

In het tweede lid wordt bepaald dat de waarde van de activa van een groepslid die dienen ter dekking van het minimumbedrag aan solvabiliteitsmarge van een ander groepslid niet mag worden gebruikt voor de berekening van de aangepaste solvabiliteitsmarge. Een voorbeeld van een dergelijk activum is een achtergestelde lening die binnen de groep is verstrekt.

Artikel 9 [vervallen]¹⁵

1. Onverminderd artikel 8 betreft een verzekeraar als bedoeld in artikel 6 winstreserves en toekomstige winsten die gegenereerd worden in met hem verbonden levensverzekeraars als bedoeld in artikel 3:281 van de wet, alsmede het geplaatste maar niet-gestorte aandelenkapitaal van met hem verbonden Nederlandse en Europese levensverzekeraars en schadeverzekeraars alleen in de berekening voor zover die in aanmerking zijn genomen voor de dekking van het minimumbedrag aan solvabiliteitsmarge van die verbonden Nederlandse en Europese levensverzekeraars en schadeverzekeraars.
2. De verzekeraar betreft geplaatst maar niet-gestort aandelenkapitaal dat een potentiële verplichting van zijn zijde vormt, niet in de berekening.
3. De verzekeraar betreft zijn geplaatst maar niet-gestort aandelenkapitaal dat een potentiële verplichting van de zijde van een met hem verbonden Nederlandse of Europese levensverzekeraar of schadeverzekeraar vormt, niet in de berekening.
4. De verzekeraar betreft geplaatst maar niet-gestort aandelenkapitaal van een verbonden Nederlandse of Europese levensverzekeraar

¹⁵ Art. II, onderdeel A, Implementatiebesluit richtlijn en verordening solvabiliteit II (Stb. 2015, nr. 308) (*red.*).

of schadeverzekeraar dat een potentiële verplichting van de zijde van een andere met hem verbonden onderneming vormt, niet in de berekening.

Stb. 2006, nr 508

In deze artikelen zijn de artikelen 5 en 6 van het Batv verwerkt.

In deze artikelen is ten aanzien van een aantal specifieke vermogensbestanddelen bepaald op welke wijze daarmee rekening dient te worden gehouden bij de berekening van de aangepaste solvabiliteit. Bepaald wordt onder andere dat voorzover de vermogensbestanddelen die dienen voor de dekking van de solvabiliteitsmarge niet overdraagbaar zijn aan de deelnemende levens- of schadeverzekeraar (bijvoorbeeld obligo, geplaatst maar niet -gestort aandelenkapitaal), deze uitsluitend in aanmerking mogen worden genomen voor de berekening van de aangepaste solvabiliteit voor zover deze onderdeel zijn van het benodigde solvabiliteitsvereiste van de deelneming omdat anders de aanwezige solvabiliteitsmarge niet toereikend is. Solvabiliteitsmargeoverschotten die zijn gebaseerd op niet-overdraagbare vermogensbestanddelen van de deelneming kunnen dus niet dienen als dekking van de solvabiliteitsmarge van de deelnemende onderneming.

Artikel 10 [vervallen] ¹⁶

Een verzekeraar als bedoeld in artikel 6 betreft andere dan de in artikel 9 bedoelde, voor de berekening van de solvabiliteitsmarge van in dat artikel bedoelde verbonden Nederlandse en Europese levensverzekeraars en schadeverzekeraars in aanmerking komende vermogensbestanddelen die naar het oordeel van de Nederlandsche Bank niet beschikbaar zijn ter dekking van het minimumbedrag aan solvabiliteitsmarge van de verzekeraar, slechts in de berekening voor zover zij in aanmerking zijn genomen voor de dekking van het minimumbedrag aan solvabiliteitsmarge van die verbonden levensverzekeraars of schadeverzekeraars.

Stb. 2006, nr 508

In artikel 9 en 10 zijn de artikelen 5 en 6 van het Batv verwerkt. Zie de toelichting bij artikel 9.

Artikel 11 [vervallen] ¹⁷

De totale waarde van de in de artikelen 9 en 10 bedoelde vermogensbestanddelen overschrijdt het minimumbedrag aan solvabiliteitsmarge van de verbonden Nederlandse en Europese levensverzekeraars en schadeverzekeraars niet.

Stb. 2006, nr 508

Als het gebruik van de niet overdraagbare vermogensbestanddelen leidt tot een beschikbare aanvullende solvabiliteit die groter is dan benodigd op grond van de aanvullende solvabiliteitsberekening, dan mag dit niet overdraagbare deel niet worden gebruikt in de berekening. Hierdoor

wordt bewerkstelligd dat de groep geen surplus aan solvabiliteit kan tonen zolang nog niet solide vermogensbestanddelen worden gebruikt.

Artikel 12 [vervallen] ¹⁸

1. Een verzekeraar als bedoeld in artikel 6 betreft bij de berekening van de aangepaste solvabiliteit geen vermogensbestanddelen die afkomstig zijn van de wederzijdse financiering tussen hem en:

- a. met hem verbonden ondernemingen;
- b. in hem deelnemende ondernemingen; of
- c. andere ondernemingen die verbonden zijn met in hem deelnemende ondernemingen.

2. De verzekeraar betreft bij de berekening evenmin vermogensbestanddelen van een met hem verbonden Nederlandse of Europese levensverzekeraar of schadeverzekeraar die afkomstig zijn van de wederzijdse financiering tussen die verbonden levensverzekeraar of schadeverzekeraar en een andere daarmee verbonden onderneming.

Stb. 2006, nr 508

Herverzekeraars en verzekerings(tussen)holdings

Herverzekeraars behorende tot een verzekeringsgroep worden uitsluitend ten behoeve van de berekening van de aangepaste solvabiliteit beschouwd als een directe levens- of schadeverzekeraar. Dit betekent nadrukkelijk niet dat aldus herverzekeraars impliciet onder toezicht worden gesteld. Er wordt slechts aan een herverzekeraar die tot een verzekeringsgroep behoort ten behoeve van de berekening van de solvabiliteit van de groep als geheel een pro-forma solvabiliteitseis gesteld die afgeleid wordt van de solvabiliteitseisen die gelden voor onder toezicht staande levens- of schadeverzekeraars.

Aan een eventuele verzekerings(tussen)holding die niet vergunningplichtig is, wordt voor de berekening een solvabiliteitseis van nul toegekend.

Verzekeraarsdeelnemingen in staten die geen lidstaat zijn worden, voor zover daar soortgelijke solvabiliteitseisen als in de Europese Gemeenschap worden gesteld, behandeld conform de regels van die staat, en anders volgens de in de Europese Gemeenschap geldende solvabiliteitsregels. Ook ten aanzien van de herverzekeraars in een staat die geen lidstaat is worden pro forma de eisen van de Europese Gemeenschap toegepast indien soortgelijke solvabiliteitseisen in die staat ontbreken.

Tenslotte geldt in zijn algemeenheid dat indien het niet mogelijk is relevante informatie te verkrijgen over de solvabiliteit van (her)verzekeraars buiten Nederland, de boekwaarde van de deelneming als geheel wordt afgetrokken van de solvabiliteit van de deelnemende Nederlandse levens- of schadeverzekeraar.

Dit artikel regelt in het algemeen dat vermogenscreatie dan wel het meerdere malen gebruiken van de vermogensbestanddelen, hetgeen kan geschieden via intra-

¹⁶ Art. II, onderdeel A, Implementatiebesluit richtlijn en verordening solvabiliteit II (Stb. 2015, nr. 308) (red.).

¹⁷ Art. II, onderdeel A, Implementatiebesluit richtlijn en verordening solvabiliteit II (Stb. 2015, nr. 308) (red.).

¹⁸ Art. II, onderdeel A, Implementatiebesluit richtlijn en verordening solvabiliteit II (Stb. 2015, nr. 308) (red.).

groepsrelaties, niet is toegestaan bij de berekening van de aanvullende solvabiliteit. Voor financiële conglomeraten is dit geregeld in artikel 25, tweede lid, onderdeel a.

§ 2. Toepassing van de berekeningsmethoden [vervallen]¹⁹

Artikel 13 [vervallen]²⁰

1. Een verzekeraar als bedoeld in artikel 6 betreft, ongeacht de gekozen methode, bedoeld in artikel 20, bij de berekening van de aangepaste solvabiliteit iedere rechtstreeks of middellijk met hem verbonden Nederlandse, Europese en niet-Europese levensverzekeraar en schadeverzekeraar.
2. De Nederlandsche Bank kan besluiten dat de verzekeraar geen aangepaste solvabiliteit behoeft te berekenen, indien:
  - a. de verzekeraar een verbonden levensverzekeraar of schadeverzekeraar is van een andere Nederlandse levensverzekeraar of schadeverzekeraar en de verzekeraar in aanmerking wordt genomen bij de voor die andere verzekeraar uitgevoerde berekening;
  - b. de verzekeraar als moederonderneming dezelfde gemengde financiële holding, verzekeringsholding, herverzekeraar of niet-Europese levensverzekeraar of schadeverzekeraar heeft als een andere Nederlandse levensverzekeraar of schadeverzekeraar en in aanmerking wordt genomen bij de voor die andere verzekeraar uitgevoerde berekening; of
  - c. de verzekeraar als moederonderneming dezelfde gemengde financiële holding, verzekeringsholding, herverzekeraar of niet-Europese levensverzekeraar of schadeverzekeraar heeft als een niet-Europese levensverzekeraar of schadeverzekeraar en artikel 3:288 van de wet is toegepast.
3. De Nederlandsche Bank neemt slechts een besluit als bedoeld in het tweede lid, indien de vermogensbestanddelen die in aanmerking komen voor de berekening van de solvabiliteitsmarge van de bij de berekening betrokken levensverzekeraars of schadeverzekeraars, adequaat over de in dat lid bedoelde ondernemingen verdeeld zijn.
4. De Nederlandsche Bank kan besluiten dat de verzekeraar bij de berekening rekening houdt met de solvabiliteit van een verbonden levensverzekeraar of schadeverzekeraar die zijn zetel heeft in een andere lidstaat, zoals

die door de toezichthoudende instantie van die andere lidstaat is vastgesteld.

Stb. 2006, nr 508

In dit artikel is artikel 9 van het Batvv verwerkt, met uitzondering van

het eerste lid, omdat dat lid geen toegevoegde waarde had. Het tweede en derde lid van genoemd besluit zijn samengevoegd. Voor de berekening kwamen deze leden op hetzelfde neer.

Het derde lid is iets gewijzigd ten opzichte van artikel 9, vierde lid, onderdeel c, van het Batvv. In het derde lid is bepaald dat de vermogensbestanddelen adequaat over de in het tweede lid, onderdelen a tot en met c, bedoelde ondernemingen moeten zijn verdeeld. Bijlage I, punt 2.1, een na laatste alinea, van de richtlijn verzekeraars in een verzekeringsgroep bepaalt immers dat in alle gevallen de vermogensbestanddelen adequaat moeten zijn verdeeld.

Dit artikel bepaalt dat een verzekeraar niet meermaals in een berekening van de aanvullende solvabiliteit behoeft te worden betrokken wanneer dit geen aanvullende informatie geeft.

Ingevolge het vierde lid kan de verzekeraar ook gebruik maken van de al gemaakte berekeningen door verzekeraars met zetel in een andere lidstaat.

Dit artikel kan de administratieve lasten van de berekening beperken.

Stb. 2013, nr. 525

Deze onderdelen implementeren bijlage I bij de richtlijn fico I, betreffende wijzigingen van de bijlagen I en II bij richtlijn 98/78/EG (aanvullend toezicht op verzekeraars in een verzekeringsgroep).²¹ De aanpassingen hangen samen met het uitgangspunt van de richtlijn fico I dat de regels voor het aanvullend toezicht op verzekeraars in een verzekeringsgroep ook van toepassing zijn op verzekeraars die deel uitmaken van een financieel conglomeraat. Dit wordt bereikt door toevoeging van de gemengde financiële holding in de artikelen 13 en 15, in het opschrift van afdeling 3.2, en in de artikelen 21 en 22.

Artikel 14 [vervallen]²²

1. Bij de berekening van de aangepaste solvabiliteit overeenkomstig deze afdeling wordt een met de verzekeraar verbonden herverzekeraar beschouwd als een verbonden Nederlandse of Europese levensverzekeraar of schadeverzekeraar.
2. Het theoretisch minimumbedrag aan solvabiliteitsmarge wordt berekend voor iedere verbonden herverzekeraar, overeenkomstig het voor Nederlandse schadeverzekeraars te berekenen minimumbedrag aan solvabiliteitsmarge, bedoeld in de artikelen 3:53,

¹⁹ Art. II, onderdeel A, Implementatiebesluit richtlijn en verordening solvabiliteit II (Stb. 2015, nr. 308) (*red.*).

²⁰ Art. II, onderdeel A, Implementatiebesluit richtlijn en verordening solvabiliteit II (Stb. 2015, nr. 308) (*red.*).

²¹ Richtlijn 98/78/EG van het Europees Parlement en de Raad van 27 oktober 1998 betreffende het aanvullend toezicht op verzekeringsondernemingen en herverzekeringsondernemingen in een verzekerings- of herverzekeringsgroep (PbEG L 330).

²² Art. II, onderdeel A, Implementatiebesluit richtlijn en verordening solvabiliteit II (Stb. 2015, nr. 308) (*red.*).

derde lid, en 3:57, tweede lid, van de wet. De Nederlandsche Bank kan besluiten dat een levensherverzekeraar het theoretisch minimumbedrag aan solvabiliteitsmarge op dezelfde wijze berekent als het minimumbedrag aan solvabiliteitsmarge voor Nederlandse levensverzekeraars, bedoeld in de artikelen 3:53, derde lid, en 3:57, tweede lid, van de wet.

Stb. 2006, nr 508

In dit artikel is artikel 10 van het Batvv verwerkt.

In tegenstelling tot artikel 10, tweede lid, van het Batvv sluit het tweede lid thans aan bij de bestaande praktijk. De bedrijfsvoering van een levensherverzekeraar die zich concentreert op het herverzekeren van de risico-elementen van levensverzekeringen is doorgaans opgezet conform de bedrijfsvoering van een schadeverzekeringsbedrijf. Een dergelijke levensherverzekeraar zal namelijk alleen uitkeren indien zich vooraf een bepaalde gebeurtenis voordoet. Dit impliceert dat deze onderneming geen voorzieningen vormt die overeenkomen met die van een levensverzekeraar. In een dergelijke situatie ligt het voor de hand om het theoretisch minimumbedrag aan solvabiliteitsmarge te baseren op het schadeverzekeringsbedrijf. Door deze opzet behoeft een Nederlandse levens- of schadeverzekeraar in beginsel geen besluit meer te vragen van DNB indien deze praktijk wordt gevolgd. Alleen in uitzonderingsgevallen, namelijk indien het theoretisch minimumbedrag aan solvabiliteitsmarge voor een levensherverzekeraar wordt berekend als ware deze verzekeraar een levensverzekeraar, is een besluit van DNB vereist. Dit draagt bij aan de vermindering van de administratieve lasten.

Artikel 15 [vervallen] ²³

Een verzekeraar als bedoeld in artikel 6 die door middel van een tussenliggende gemengde financiële holding of tussenliggende verzekeringsholding deelneemt in een levensverzekeraar of schadeverzekeraar als bedoeld in artikel 3:281 van de wet of een herverzekeraar als bedoeld in artikel 1:1 van de wet betreft bij de berekening van de aangepaste solvabiliteit deze tussenliggende gemengde financiële holding of tussenliggende verzekeringsholding en stelt daarbij het minimumbedrag aan solvabiliteitsmarge van de tussenliggende gemengde financiële holding of tussenliggende verzekeringsholding gelijk aan nul. Daarbij is van overeenkomstige toepassing hetgeen ingevolge de artikelen 3:53, derde lid, en 3:57, tweede lid, van de wet is bepaald met betrekking tot de toegestane vermogensbestanddelen voor het minimumbedrag aan solvabiliteitsmarge van een Nederlandse levensverzekeraar of schadeverzekeraar.

Stb. 2006, nr 508

²³ Art. II, onderdeel A, Implementatiebesluit richtlijn en verordening solvabiliteit II (Stb. 2015, nr. 308) (*red.*).

In dit artikel is artikel 11 van het Batvv verwerkt.

Dit artikel beoogt dat een verzekeringstussenholding wordt behandeld als een verzekeraar met een solvabiliteitsvereiste van nul. Dit betekent dat indien deze holding een positief eigen vermogen heeft (en er geen sprake is van double gearing of het creëren van eigen vermogen) deze vermogensbestanddelen mogen worden meegerekend bij de solvabiliteit van de verzekeraar. Omgekeerd betekent dit ook, indien de holding een negatief eigen vermogen heeft, dat dit bij de verzekeraar leidt tot aftrek.

Stb. 2013, nr. 525

Zie de toelichting bij art. 13.

Artikel 16 [vervallen] ²⁴

1. Bij de berekening van de aangepaste solvabiliteit van een in een niet-Europese levensverzekeraar of schadeverzekeraar deelnemende Nederlandse levensverzekeraar of schadeverzekeraar, wordt de niet-Europese levensverzekeraar of schadeverzekeraar voor de berekening behandeld als een verbonden Nederlandse levensverzekeraar of schadeverzekeraar.
2. Indien de niet-Europese levensverzekeraar of schadeverzekeraar, bedoeld in het eerste lid, in de staat van zijn zetel een vergunning heeft en beschikt over een solvabiliteitsmarge, die ten minste overeenkomt met de ingevolge de artikelen 3:53, derde lid, en 3:57, tweede lid, van de wet voorgeschreven solvabiliteit, kan de Nederlandsche Bank besluiten dat de verzekeraar, bedoeld in artikel 6, bij de berekening met betrekking tot die levensverzekeraar of schadeverzekeraar rekening houdt met het minimumbedrag aan solvabiliteitsmarge en met de voor het nakomen van dat minimumbedrag in aanmerking komende vermogensbestanddelen zoals die zijn voorgeschreven door de staat waar de niet-Europese levensverzekeraar of schadeverzekeraar zijn zetel heeft.

Stb. 2006, nr 508

In dit artikel is artikel 12 van het Batvv verwerkt.

Met het begrip "ten minste" in het tweede lid wordt uitgedrukt dat de eisen die aan niet-Europese levens- of schadeverzekeraars worden gesteld gelijkwaardig dienen te zijn aan de eisen die worden gesteld aan Nederlandse of Europese levens- of schadeverzekeraars. Dit houdt in dat de omvang van de solvabiliteitsmarge en de kwaliteit daarvan moet overeenkomen met de omvang en kwaliteit die van Nederlandse of Europese levens- of schadeverzekeraars wordt geëist.

Artikel 17 [vervallen] ²⁵

Onverminderd de artikelen 14 en 16, tweede lid,

²⁴ Art. II, onderdeel A, Implementatiebesluit richtlijn en verordening solvabiliteit II (Stb. 2015, nr. 308) (*red.*).

²⁵ Art. II, onderdeel A, Implementatiebesluit richtlijn en verordening solvabiliteit II (Stb. 2015, nr. 308) (*red.*).

kan de Nederlandsche Bank besluiten dat een verzekeraar als bedoeld in artikel 6 bij de berekening van de aangepaste solvabiliteit met betrekking tot een verbonden herverzekeraar met zetel in een staat die geen lidstaat is, rekening houdt met het minimumbedrag aan eigen vermogen en met de voor het nakomen van dat minimumbedrag in aanmerking komende vermogensbestanddelen, zoals die zijn voorgeschreven door de staat waar die herverzekeraar zijn zetel heeft. Indien in die staat zodanige voorschriften alleen zijn gesteld voor levensverzekeraars of schadeverzekeraars, kan de verzekeraar het theoretisch minimumbedrag aan eigen vermogen van de verbonden herverzekeraar berekenen alsof het gaat om een verbonden levensverzekeraar of schadeverzekeraar met zetel in die staat. Bij deze berekening houdt de verzekeraar rekening met de voor het nakomen van dat theoretisch minimumbedrag ingevolge de artikelen 3:53, derde lid, en 3:57, tweede lid, van de wet aangewezen in aanmerking komende vermogensbestanddelen.

Stb. 2006, nr 508

In dit artikel is bepaald dat DNB kan besluiten dat een verzekeraar die een deelneming heeft in een herverzekeraar met zetel in een staat die geen lidstaat is en die niet onder toezicht staat de solvabiliteitsregels mag toepassen die op de herverzekeraars met zetel in die staat van toepassing zijn. Indien die staat geen regels heeft voor herverzekeraars kan de verzekeraar de regels voor levensverzekeraars of schadeverzekeraars toepassen. Indien DNB niet een zodanig besluit neemt, zal de herverzekeraar volgens artikel 14 in de berekening moeten worden betrokken.

Artikel 18 [vervallen] ²⁶

Bij de berekening van de aangepaste solvabiliteit van een Nederlandse levensverzekeraar of schadeverzekeraar die een deelnemende onderneming is in een beleggingsonderneming, financiële instelling of bank, is hetgeen is bepaald ingevolge artikel 3:57, tweede lid, van de wet met betrekking tot de mogelijke aftrek van een dergelijke deelneming en de mogelijkheid om alternatieve methoden toe te staan van overeenkomstige toepassing.

Stb. 2006, nr 508

Dit artikel houdt in dat de aangepaste solvabiliteit in beginsel moet worden berekend onder aftrek van deelnemingen in een beleggingsonderneming, financiële instelling of kredietinstelling.

De richtlijn financiële conglomeraten heeft bijlage I, punt 2, van de richtlijn verzekeraars in een verzekeringsgroep aangevuld met punt 2.4 bis. Dit punt is in het onderhavige artikel verwerkt. In dit artikel wordt verwezen naar het Besluit prudentiële regels Wft.

In het Besluit prudentiële regels Wft is geregeld dat van de

aanwezige solvabiliteit in beginsel deelnemingen in een beleggingsonderneming, financiële instelling, kredietinstelling verzekeraars of herverzekeraars moeten worden afgetrokken. De reden voor deze aftrek is dat deze instellingen zelf een solvabiliteitseis kennen en derhalve de waarde van de deelneming niet volledig beschikbaar is voor de moederonderneming. Deze berekening is eenvoudig uit te voeren maar zal, indien sprake is van oversolvabiliteit bij de deelneming, een voorzichtige benadering geven.

In geval van bijvoorbeeld verzekeraar A die een deelneming heeft in kredietinstelling B, is de waarde waarvoor de deelneming op de balans van verzekeraar A staat, niet volledig beschikbaar voor verzekeraar A om mee te nemen in de berekening van zijn aanwezige solvabiliteit. Een deel van het vermogen van B (en dus van de deelneming van verzekeraar A) is bestemd om te voldoen aan de solvabiliteitseisen en bijgevolg niet beschikbaar om mee te tellen voor het vermogen (solvabiliteit) van verzekeraar A. Zou dit wel worden gedaan, dan zou dat leiden tot het meermalen gebruiken van eenzelfde vermogen. In het geval van het deelnemen in een holding is er ook sprake van multiple gearing en dient de deelneming evenzeer te worden afgetrokken. Dankzij de richtlijn financiële conglomeraten waarin is bepaald hoe de solvabiliteitsberekening van een bank-verzekeringscombinatie kan plaatsvinden, kan ook de soloberekening worden verbeterd. Deze berekening houdt in dat in plaats van de volledige aftrek van de deelneming waarop een solvabiliteitseis rust, gekozen kan worden voor de optie om uit te rekenen op welk deel van de waarde van deelneming geen solvabiliteitseis rust en dus kan worden meegenomen in de soloberekening in het Besluit prudentiële regels Wft. Het onderhavige artikel betekent dat deze berekening ook gebruikt mag worden voor de berekening van de aanvullende solvabiliteit.

Omdat deze berekeningsmethode is opgenomen in het Besluit prudentiële regels Wft, heeft de verzekeraar de mogelijkheid om niet alleen in het kader van het aanvullende toezicht, maar ook in het solotoezicht een beter beeld te geven van zijn solvabiliteitspositie. Voorts zal berekening van de aanvullende solvabiliteit eenvoudiger worden wanneer in het soloberekening rekening is gehouden met de groepsrelaties.

Artikel 19 [vervallen] ²⁷

Indien de Nederlandsche Bank niet beschikt over de voor het toezicht op de berekening overeenkomstig deze afdeling noodzakelijke informatie betreffende een verbonden onderneming, brengt de verzekeraar, bedoeld in artikel 6, de boekwaarde van deze onderneming in mindering op de vermogensbestanddelen die in aanmerking komen voor de berekening van de aangepaste solvabiliteit. In dat geval worden aan deze deelneming verbonden meerwaarden niet als vermogensbestanddeel in deze berekening betrokken.

Stb. 2006, nr 508

²⁶ Art. II, onderdeel A, Implementatiebesluit richtlijn en verordening solvabiliteit II (Stb. 2015, nr. 308) (*red.*).

²⁷ Art. II, onderdeel A, Implementatiebesluit richtlijn en verordening solvabiliteit II (Stb. 2015, nr. 308) (*red.*).

In dit artikel is artikel 14 van het Batvv verwerkt. Wellicht ten overvloede wordt opgemerkt dat onder een “verbonden onderneming” niet alleen wordt verstaan een verbonden onderneming met zetel in een lidstaat, maar ook een verbonden onderneming met zetel in een staat die geen lidstaat is.

§ 3. Berekeningsmethoden [vervallen] ²⁸

Artikel 20 [vervallen] ²⁹

Een verzekeraar als bedoeld in artikel 6 past voor de berekening van de aangepaste solvabiliteit een van de in bijlage A bij dit besluit opgenomen berekeningsmethoden toe.

Stb. 2006, nr 508

In dit artikel is artikel 15 van het Batvv verwerkt.

De bijlage bij dit artikel (bijlage A) bevat een drietal rekenmethoden ter bepaling van de aangepaste solvabiliteit van een levens- of schadeverzekeraar die tot een verzekeringsgroep behoort. Algemeen beginsel daarbij is dat de techniek van proportionele consolidatie wordt gebruikt. Dat wil zeggen dat voor de berekeningen het procentuele aandeel van een levensverzekeraar of schadeverzekeraar in het kapitaal van een andere groepsonderneming in aanmerking wordt genomen. De uitzondering hierop staat in artikel 7. Het betreft situaties waarin sprake is van een tekort aan solvabiliteit bij een dochteronderneming en de moederonderneming (de levens- of schadeverzekeraar) een belang van minder dan 100% in die dochteronderneming heeft. In een dergelijk geval wordt het volledige tekort van die dochteronderneming aan de moederonderneming toegerekend. Mocht echter DNB van mening zijn dat de moederonderneming slechts kan worden aangesproken voor haar aandeel in de dochteronderneming, dan kan het solvabiliteitstekort toch op proportionele basis in de berekening van de aangepaste solvabiliteit worden betrokken. Is er daarentegen sprake van een solvabiliteitsoverschot bij de dochteronderneming, dan geldt dat het proportionele aandeel van dat overschot bij de moeder als bestanddeel van de solvabiliteitsmarge in aanmerking mag worden genomen.

Indien binnen een verzekeringsgroep sprake is van middellijke deelnemingen (moeder-, dochter- en kleindochterrelaties) dan geldt dezelfde methodiek bij de eliminatie van multiple gearing binnen die verhoudingen. Eerst wordt de aangepaste solvabiliteit berekend voor de dochterverzekeraar in relatie tot de kleindochter en vervolgens wordt de aangepaste solvabiliteit van de moederonderneming berekend in relatie tot de dochteronderneming.

Een voorbeeld betreft de verwerking van door de door de moeder verstrekte achtergestelde leningen aan een dochteronderneming. Deze mogen uitsluitend in aanmerking worden genomen indien en voor zover zij door de desbetreffende dochteronderneming zijn aangewend ter dekking van het minimumbedrag aan solvabiliteitsmarge.

Tenslotte geldt dat de methoden uitgaan van de veronder-

stelling van identieke waardering van onderlinge financiële verhoudingen binnen de groep, bij voorbeeld ten aanzien van de waardering van interne leningen en interne rekening-courantverhoudingen.

Voor alle drie methoden ter berekening van de aangepaste solvabiliteit van groepsverzekeraars geldt dat deze gelijkwaardig zijn en door de levens- of schadeverzekeraars mogen worden toegepast. De methoden 1 (aftrek en aggregatie) en 2 (aftrek van een vereiste) zien op de situatie dat er geen berekening wordt gemaakt uitgaande van een geconsolideerde jaarrekening. Door de solvabiliteitsvereisten en de solvabiliteitsmarges van de individuele ondernemingen te salderen, wordt de aangepaste solvabiliteit verkregen. Methode 1 gaat er daarbij van uit dat de deelneming op de balans van de deelnemende levens- of schadeverzekeraar gewaardeerd is tegen aanschaffingswaarde en de vermogenspositie van de deelneming een andere is dan verwerkt in de waarde van de deelneming op de balans van de deelnemende levens of schadeverzekeraar. Ten opzichte van methode 2 zal de waardering van het solvabiliteitssurplus dus aangepast moeten worden. Methode 3 (methode op basis van geconsolideerde jaarrekeningen) gaat uit van de geconsolideerde gegevens. Bij toepassing van deze methode zal afzonderlijk rekening gehouden moeten worden met eventuele tekorten in de solvabiliteitsmarge van de dochterondernemingen omdat die - anders dan bij de methoden 1 en 2 - niet rechtstreeks uit die methode zullen volgen.

Afdeling 3.2. Aanvullend toezicht op herverzekeraars, levensverzekeraars en schadeverzekeraars die dochteronderneming zijn van een gemengde financiële holding, verzekeringsholding, een niet-Europese herverzekeraar, levensverzekeraar of schadeverzekeraar [vervallen] ³⁰

Stb. 2013, nr. 525

Zie de toelichting bij art. 13.

Artikel 21 [vervallen] ³¹

1. Een levensverzekeraar of schadeverzekeraar als bedoeld in artikel 3:286, eerste lid, van de wet berekent de aangepaste solvabiliteit overeenkomstig afdeling 3.1.
2. De artikelen 13, tweede en derde lid, en 19 zijn van overeenkomstige toepassing.
3. Indien sprake is van middellijke deelnemingen in de verzekeraar, kan de Nederlandse Bank besluiten dat de verzekeraar slechts de uiteindelijke moederonderneming van de herverzekeraar, levensverzekeraar of schadeverzekeraar die als gemengde financiële holding, verzekeringsholding of niet-

²⁸ Art. II, onderdeel A, Implementatiebesluit richtlijn en verordening solvabiliteit II (Stb. 2015, nr. 308) (*red.*).

²⁹ Art. II, onderdeel A, Implementatiebesluit richtlijn en verordening solvabiliteit II (Stb. 2015, nr. 308) (*red.*).

³⁰ Art. II, onderdeel A, Implementatiebesluit richtlijn en verordening solvabiliteit II (Stb. 2015, nr. 308) (*red.*).

³¹ Art. II, onderdeel A, Implementatiebesluit richtlijn en verordening solvabiliteit II (Stb. 2015, nr. 308) (*red.*).

Europese herverzekeraar, levensverzekeraar of schadeverzekeraar is aan te merken, in de berekening betrekt.

Stb. 2008, nr. 581

De wijziging in dit onderdeel herstelt een onjuiste verwijzing.

Stb. 2013, nr. 525

Zie de toelichting bij art. 13.

Artikel 22 [vervallen]³²

1. De verzekeraar, bedoeld in artikel 21, past bij de berekening van de aangepaste solvabiliteit ten aanzien van een in hem deelnemende gemengde financiële holding, verzekeringsholding, herverzekeraar of niet-Europese levensverzekeraar of schadeverzekeraar, de artikelen 6 tot en met 20 toe.
2. Voor deze berekening worden de ondernemingen, bedoeld in het eerste lid, beschouwd als een levensverzekeraar of schadeverzekeraar waarvoor geldt:
  - a. een minimumbedrag aan solvabiliteitsmarge gelijk aan nul indien het een gemengde financiële holding of verzekeringsholding betreft;
  - b. het theoretisch minimumbedrag aan solvabiliteitsmarge, bedoeld in artikel 14, indien het een herverzekeraar betreft, of artikel 17, indien dat artikel van toepassing is; en
  - c. het minimumbedrag aan solvabiliteitsmarge berekend overeenkomstig artikel 16 indien het een niet-Europese levensverzekeraar of schadeverzekeraar betreft.
3. Ten aanzien van de ondernemingen, bedoeld in het eerste lid, is hetgeen ingevolge de artikelen 3:53, derde lid, en 3:57, tweede lid, van de wet is bepaald met betrekking tot de vermogensbestanddelen die in aanmerking komen voor de solvabiliteitsmarge, van overeenkomstige toepassing.

Stb. 2006, nr 508

Aanvullend toezicht op levens- of schadeverzekeraars die dochteronderneming zijn van een verzekeringsholding, een herverzekeraar of een niet-Europese levens- of schadeverzekeraar

Met de bepalingen in afdeling 3.2 van hoofdstuk 3 wordt beoogd een aangepaste solvabiliteit voor de gehele verzekeringsgroep te berekenen inclusief verzekeringsholdings en herverzekeraars die in Nederland niet onder toezicht staan. Daarnaast bevat deze afdeling bepalingen ten aanzien van levens- of schadeverzekeraars die dochteronderneming zijn van moederondernemingen met zetel in een staat die geen lidstaat is en die ook in andere lidstaten dochterondernemingen hebben. Bij het toezicht op

sterk internationaal georiënteerde levens- of schadeverzekeraars die deel uitmaken van een verzekeringsgroep kunnen situaties ontstaan waarbij niet altijd even duidelijk is welke acties door de bij het toezicht op die groepsondernemingen betrokken toezichthouders worden verricht. Afdeling 3.2 bevat hiervoor een aantal bepalingen. Een belangrijk element hierbij is dat met betrekking tot de berekeningen van de aangepaste solvabiliteit van levens- of schadeverzekeraars die in verzekeringsgroepsverband opereren afspraken tussen toezichthoudende instanties zullen moeten worden gemaakt. Bovendien is er bij multinationale ondernemingen vaak sprake van sterk gediversifieerde activiteiten die niet uitsluitend of hoofdzakelijk beperkt zijn tot verzekeringsactiviteiten. Om ook deze situaties het hoofd te kunnen bieden wat betreft de aangepaste solvabiliteitsberekeningen zijn in deze afdeling bepalingen opgenomen die leiden tot een gelijkwaardige behandeling van Europese levens- of schadeverzekeraars en niet-Europese levens- of schadeverzekeraars.

Stb. 2013, nr. 525

Zie de toelichting bij art. 13.

³² Art. II, onderdeel A, Implementatiebesluit richtlijn en verordening solvabiliteit II (Stb. 2015, nr. 308) (*red.*).

Hoofdstuk 3. Aanvullend toezicht op verzekeraars met beperkte risico-omvang in een richtlijn groep ³³

Bepalingen ter uitvoering van de artikelen 3:281a, derde lid, en 3:281b, eerste lid, van de wet

Stb 2015, nr. 308

Hoofdstuk 3 (nieuw) regelt het aanvullend toezicht op verzekeraars met beperkte risico-omvang die deel uitmaken van een groep. Uitgangspunt is daarbij dat voor deze categorie verzekeraars, die niet onder de reikwijdte van de richtlijn vallen, volstaan kan worden met een regeling op basis van richtlijn 98/78/EG betreffende het aanvullend toezicht op verzekeringsondernemingen in een verzekeringsgroep, zoals opgenomen in het oude hoofdstuk 3. Daarbij was een aantal vereenvoudigingen mogelijk, aangezien verzekeraars met beperkte risico-omvang naar hun aard geringer van omvang en minder complex zijn dan richtlijnverzekeraars, en in de praktijk zelden werkzaam zijn in groepsverband. Tevens is overwogen dat het groepstoezicht, anders dan voorheen, nu ook van toepassing is op natura-uitvaartverzekeraars. Het nieuwe hoofdstuk 3 is daarom een vereenvoudigde voortzetting van het oude hoofdstuk 3.

Afdeling 3.1. Intragroepsovereenkomsten en -posities

Artikel 5

1. Een verzekeraar als bedoeld in de aanhef van artikel 3:281a, eerste lid, van de wet dient de in het tweede lid van dat artikel bedoelde rapportage eenmaal per jaar in. De Nederlandsche Bank kan, indien de solvabiliteit door ontwikkelingen bij een verzekeraar in het gedrang is of zou kunnen komen, besluiten dat de verzekeraar rapporteert met een hogere frequentie.
2. Onder significante intragroepsovereenkomsten of -posities als bedoeld in artikel 3:281a, tweede lid, van de wet worden verstaan overeenkomsten of posities die een door de Nederlandsche Bank vast te stellen drempel, gerelateerd aan de vereiste solvabiliteit, te boven gaan. Alvorens de drempel vast te stellen, voert de Nederlandsche Bank overleg met de betrokken verzekeraar. De Nederlandsche Bank stelt geen kwalitatieve of andere kwantitatieve drempels vast.
3. De Nederlandsche Bank stelt regels met betrekking tot de categorieën overeenkomsten en posities die in de rapportage worden betrokken en de rapportage. Artikel 4, vierde lid, is van toepassing.

Stb 2015, nr. 308

³³ Ingevoegd door art. II, onderdeel B, Implementatiebesluit richtlijn en verordening solvabiliteit II (Stb. 2015, nr. 308) (red.).

Artikel 5 (nieuw), dat berust op artikel 3:281a, derde lid, van de Wft, correspondeert met het oude artikel 5. Op grond daarvan dient een verzekeraar met beperkte risico-omvang met zetel in Nederland eenmaal per jaar te rapporteren over significante intragroepsovereenkomsten en -posities tussen hemzelf en andere groepsondernemingen. Onder «significant» wordt verstaan dat de bedoelde overeenkomsten en -posities een door DNB te bepalen drempel, gerelateerd aan de vereiste solvabiliteit, te boven gaan.

De door DNB ingevolge het derde lid vast te stellen regels hebben uitsluitend betrekking op de in artikel 4, vierde lid, van het besluit genoemde onderwerpen, te weten: het model van de rapportage, de reikwijdte van toepassing van de staat en de mate van detaillering van de te vullen gegevens, de waardering van de posten, de te hanteren valuta en rekeneenheid, de afronding en de termijn waarbinnen de rapportage wordt verstrekt.

Afdeling 3.2. Aangepaste solvabiliteit

Artikel 6

1. Een verzekeraar als bedoeld in artikel 3:281b, eerste lid, van de wet berekent de aangepaste solvabiliteit overeenkomstig de in deze afdeling gestelde regels.
2. De verzekeraar rapporteert de aangepaste solvabiliteit eenmaal per jaar, tenzij de Nederlandsche Bank, indien de aangepaste solvabiliteit door ontwikkelingen bij de verzekeraar in het gedrang is of zou kunnen komen, besluit dat er gerapporteerd moet worden met een hogere frequentie.
3. De Nederlandsche Bank stelt regels met betrekking tot de rapportage, bedoeld in het tweede lid. Artikel 4, vierde lid, is van toepassing.

Stb 2015, nr. 308

Artikel 6 (nieuw) berust op artikel 3:281b, eerste lid, van de Wft en correspondeert met het oude artikel 6, met weglating van de oude leden twee en drie, die voor verzekeraars met beperkte risico-omvang niet relevant zijn. Het bepaalt dat de aangepaste solvabiliteit wordt berekend overeenkomstig de voorschriften van afdeling 3.2, en dat daarover ten minste eenmaal per jaar dient te worden gerapporteerd. Ook in dit geval stelt DNB regels met betrekking tot de in te dienen rapportagestaten.

Artikel 7

1. Een verzekeraar als bedoeld in artikel 6 past voor de berekening van de aangepaste solvabiliteit een van de in bijlage A bij dit besluit opgenomen berekeningsmethoden toe. Hij betreft bij die berekening iedere rechtstreeks of middellijk met hem verbonden verzekeraar.
2. De Nederlandsche Bank kan besluiten dat een verzekeraar geen aangepaste solvabiliteit hoeft te berekenen, indien:

- a. **de verzekeraar een verbonden verzekeraar is van een andere Nederlandse verzekeraar en de verzekeraar in aanmerking wordt genomen bij de voor die andere verzekeraar uitgevoerde berekening; of**
  - b. **de verzekeraar dezelfde moederonderneming heeft als een andere Nederlandse verzekeraar en in aanmerking wordt genomen bij de voor die andere verzekeraar uitgevoerde berekening.**
- 3. De Nederlandsche Bank neemt slechts een besluit als bedoeld in het tweede lid, indien de vermogensbestanddelen die in aanmerking komen voor de berekening van het eigen vermogen van de bij de berekening betrokken verzekeraars adequaat over de in dat lid bedoelde ondernemingen verdeeld zijn.**

Stb 2015, nr. 308

Artikel 7, eerste lid, (nieuw) komt overeen met artikel 20 (oud). Het verwijst voor de berekening van de aangepaste solvabiliteit naar bijlage A bij het besluit, op grond waarvan drie methoden zijn toegestaan voor de berekening van de aangepaste solvabiliteit.

Het tweede en derde lid (in het oude hoofdstuk 3: artikel 13, tweede en derde lid) zorgen ervoor dat een verzekeraar niet meerdere malen in een berekening van de aangepaste solvabiliteit wordt betrokken. Is een verzekeraar al betrokken in de berekening van een andere verzekeraar, dan kan DNB besluiten dat de verzekeraar niet ook nog eens zelf een berekening behoeft uit te voeren. Voorwaarde is wel dat de solvabiliteit adequaat binnen de groep is verdeeld.

Artikel 8

- 1. Een verzekeraar als bedoeld in artikel 6 gebruikt de vermogensbestanddelen die in aanmerking worden genomen bij de berekening van het eigen vermogen niet meerdere malen voor de verschillende verzekeraars die bij de berekening betrokken zijn.**
- 2. De verzekeraar betreft bij de berekening van zijn aangepaste solvabiliteit niet de waarde van de activa die dienen ter dekking van het solvabiliteitskapitaalvereiste van andere rechtstreeks of middellijk met hem verbonden verzekeraars.**
- 3. De verzekeraar betreft bij de berekening van de aangepaste solvabiliteit geen vermogensbestanddelen die afkomstig zijn van de wederzijdse financiering tussen hem en andere rechtstreeks of middellijk met hem verbonden ondernemingen.**

Stb 2015, nr. 308

Artikel 8, eerste en tweede lid, (nieuw) komt overeen met artikel 8, eerste en tweede lid (oud). Het derde lid correspondeert met het oude artikel 12 en heeft, net als het eer-

ste en tweede lid, ten doel te voorkomen dat vermogensbestanddelen meerdere malen worden gebruikt ter dekking van solvabiliteitsvereisten binnen de groep.

Artikel 9

De Nederlandsche Bank kan nadere regels stellen met betrekking tot de berekening van de aangepaste solvabiliteit.

Stb 2015, nr. 308

Voor zover dat nodig mocht blijken kan DNB op grond van artikel 9 nadere regels stellen met betrekking tot de berekening van de aangepaste solvabiliteit. Deze regels dienen met name om de berekeningsmethoden volgens bijlage A waar nodig te verduidelijken en een uniforme toepassing ervan te waarborgen. Aan regelgevende bevoegdheid voor DNB bestaat mede behoefte vanwege de in hoofdstuk 3, om praktische redenen, aangebrachte vereenvoudigingen. Als zich dan een situatie voordoet die voorheen nog wel geregeld was maar in het nieuwe hoofdstuk 3 niet meer, kan DNB alsnog voorschrijven hoe daar bij de berekening van de aangepaste solvabiliteit mee omgegaan moet worden.

Het doel van het aanvullend groepstoezicht blijft ongewijzigd.

Hoofdstuk 4 Financiële conglomeraten

Bepalingen ter uitvoering van de artikelen 3:296 tot en met 3:298 van de wet

Stb. 2006, nr 508

Hoofdstuk 4 van dit besluit bevat specifieke regels ten aanzien van aanvullende eisen voor financiële conglomeraten.

De richtlijn financiële conglomeraten geeft regels om te voorkomen dat delen van financiële conglomeraten in het geheel niet onder regelgeving vallen of dat er binnen één conglomeraat aan meerdere wetten en regels moet worden voldaan. Zie de toelichting bij de derde nota van wijziging bij het voorstel van wet op het financieel toezicht³⁴. Bijlage I van de richtlijn financiële conglomeraten, waarin de berekeningsmethoden van de aanvullende kapitaaltoereikendheid zijn opgenomen, is grotendeels ontleend aan de richtlijn verzekeraars in een verzekeringsgroep. Het doel is dan ook hetzelfde, namelijk het voorkomen dat de financiële positie van het financiële conglomeraat te gunstig kan worden voorgesteld. Hetgeen is gesteld in hoofdstuk 3 met betrekking tot de in aanmerking te nemen vermogensbestanddelen geldt dan ook onverkort. Ook de berekeningsmethoden zijn ontleend aan laatstgenoemde richtlijn, met dien verstande dat rekening is gehouden met de omstandigheid dat naast levens-, schade- en herverzekeraars ook andere financiële ondernemingen in een financieel conglomeraat voorkomen. Bovendien staat de richtlijn financiële conglomeraten nog een vierde berekeningsmethode toe, namelijk een combinatie van de drie andere methoden. Bijlage II van de richtlijn financiële conglomeraten is niet ontleend aan de richtlijn verzekeraars in een verzekeringsgroep. Ten aanzien van verzekeringsgroepen zijn er geen eisen met betrekking tot risicoconcentraties.

Op grond van de artikelen 3:296, eerste lid, 3:297, derde en vierde lid, 3:298, derde en vierde lid, en 3:299, tweede lid, van de wet kunnen nadere regels worden gesteld ten aanzien van respectievelijk aanvullende kapitaaltoereikendheid, risicoconcentratie, intragroepsovereenkomsten en –posities en risicobeheer- en internecontroleprocedures.

Dit besluit schept meer duidelijkheid over wanneer en wat gerapporteerd moet worden door de onderneming die, alleen of samen met een andere onderneming, aan het hoofd staat van een financieel conglomeraat. Op de vier, hierboven genoemde, gebieden die van belang zijn voor de stabiliteit van een financieel conglomeraat zijn daarom specifiekere eisen gesteld aan de ondernemingen die aan het hoofd van een conglomeraat staan.

De inhoud van hoofdstuk 4 is gebaseerd op de richtlijn financiële conglomeraten. Daarnaast is gekeken naar regelingen en rapportages uit het protocol tussen De Nederlandsche Bank NV en de Verzekeringskamer waarin (voor de fusie tussen die twee) afspraken waren opgenomen over de wijze waarop financiële en niet-financiële conglomeraten werden betrokken bij het toezicht op de daartoe behorende kredietinstellingen en verzekeraars.

Het niveau van regelgeving in hoofdstuk 4 is vergelijkbaar met de systematiek die in de wet en daaronder hangende regelgeving is gehanteerd. De normen die in de wet zijn neergelegd zijn nader uitgewerkt in dit besluit. Zeer technische berekeningen zijn gedelegeerd aan DNB en worden dus opgenomen in toezichthouderregels.

In hoofdstuk 4 krijgt DNB een aantal toezichthoudende bevoegdheden toebedeeld.

In drie van de artikelen die de grondslag vormen voor dit hoofdstuk, de artikelen 3:296 tot en met 3:299 van de wet, is bepaald dat de verplichtingen voor de onderneming die, alleen of samen met een andere onderneming, aan het hoofd staat van een financieel conglomeraat waarvan een gereglementeerde entiteit met zetel in Nederland deel uitmaakt, alleen gelden als DNB coördinator is.

De bevoegdheden die DNB krijgt toebedeeld, oefent zij dus uit in de hoedanigheid van coördinator.

Een bevoegdheid van DNB is onder andere dat zij, na overleg met de andere relevante toezichthouders en het financieel conglomeraat, kan bepalen welke methode het financiële conglomeraat moet toepassen bij de berekening van de kapitaaltoereikendheid. Dat dit, in tegenstelling tot de berekening van de aangepaste solvabiliteit van een groepsverzekeraar, niet in alle gevallen behoeft te worden overgelaten aan het conglomeraat zelf vloeit voort uit de richtlijn financiële conglomeraten.

Net als in de wet zijn de regels in hoofdstuk 4 van toepassing op financiële conglomeraten en worden de verplichtingen om te voldoen aan de kapitaaltoereikendheid en de rapportages met betrekking tot de risicoconcentraties, intragroepsovereenkomsten of –posities en de risicobeheer- en internecontroleprocedures opgelegd aan de onderneming die aan het hoofd staat van het financiële conglomeraat. In enkele gevallen kan DNB bepalen dat de verplichting moet worden nagekomen door een gereglementeerde entiteit die deel uitmaakt van de groep en een zetel in Nederland heeft. De verplichtingen die volgen uit hoofdstuk 4 zijn dan ook van toepassing op deze entiteit. Dit is het geval bij artikel 3:296, vierde lid, 3:297, tweede lid, en 3:298, tweede lid. Daarnaast is de rapportageverplichting voor de kapitaaltoereikendheid op grond van artikel 3:296, derde lid, ook van toepassing op gereglementeerde entiteiten met zetel in Nederland die deel uitmaken van een financieel conglomeraat indien de onderneming aan het hoofd van dat conglomeraat haar verplichting niet nakomt.

In hoofdstuk 4 is gekozen voor de volgende opbouw. Afdeling 4.1 bevat regels voor de aanvullende kapitaaltoereikendheid voor financiële conglomeraten en afdeling 4.2 bevat regels ten aanzien van risicoconcentratie, intragroepsovereenkomsten en –posities en risicobeheer- en internecontroleprocedures. Bij deze indeling is met name aangesloten bij de indeling in de richtlijn financiële conglomeraten. De kapitaaltoereikendheid wordt daar in Bijlage I behandeld en de risicoconcentratie en intragroepsovereenkomsten en –posities, die veel vergelijkbare elementen bevatten, worden gezamenlijk in Bijlage II behandeld.

Stb. 2013, nr. 525

Het opschrift van hoofdstuk 4 van het Besluit prudentieel

³⁴ Kamerstuk 29708, nr. 17.

toezicht financiële groepen Wft is in overeenstemming gebracht met de aangepaste verwijzingen.

Afdeling 4.1 Aanvullende kapitaal-toereikendheid

Artikel 23

- 1. Een onderneming als bedoeld in artikel 3:296, eerste lid, van de wet berekent de aanvullende kapitaaltoereikendheid van het financieel conglomeraat in overeenstemming met de ingevolge dit hoofdstuk voorgeschreven regels.**
- 2. De onderneming past voor de berekening van de aanvullende kapitaaltoereikendheid een van de in bijlage B bij dit besluit opgenomen berekeningsmethoden toe.**
- 3. De aanvullende kapitaaltoereikendheid is voldoende indien de uitkomst van de berekening, bedoeld in het tweede lid, niet negatief is.**
- 4. Onverminderd het tweede lid kan de Nederlandse Bank, indien zij coördinator is, na overleg met de andere relevante toezichthoudende instanties en het financieel conglomeraat, besluiten welke van die methoden de onderneming voor de berekening toepast.**

Stb. 2006, nr 508

Het artikel, dat berust op artikel 3:296 van de wet, implementeert bijlage I, aanhef, van de richtlijn financiële conglomeraten.

De kapitaaltoereikendheid is, op grond van het tweede en derde lid, voldoende als zij is berekend volgens één van de methoden omschreven in bijlage B, en de uitkomst van deze berekening niet negatief is. Dit laatste betekent dat de uitkomst van de berekening wel nul mag zijn. Bij de keuze van de berekeningsmethode voor de kapitaaltoereikendheid is de hoofdregel dat de onderneming die aan het hoofd van een financieel conglomeraat staat de methode kiest.

Er is echter altijd de mogelijkheid voor DNB om dit te doen. Een aanleiding voor DNB om zelf de methode te kiezen is dat de door de onderneming gebruikte methode niet consistent kan worden toegepast, waardoor de uitkomst geen goed inzicht geeft in de kapitaaltoereikendheid van de financiële groep. Voorwaarde is dan wel dat DNB voor het desbetreffende financiële conglomeraat deze keuze pas maakt nadat zij hierover heeft overlegd met de andere relevante toezichthoudende instanties en het conglomeraat.

Bijlage B bij dit artikel beschrijft de vier methoden die mogelijk zijn voor de berekening van de kapitaaltoereikendheid van het financiële conglomeraat. De methoden zijn gebaseerd op de methoden uit Bijlage I, onderdeel II, Technische berekeningsmethoden van de richtlijn financiële conglomeraten.

Er moet een keus worden gemaakt uit de vier methoden. Methode 4 biedt de mogelijkheid van een berekening op

basis van een combinatie van de methoden 1 tot en met 3. De meest gangbare methode is de eerste. Voorheen werd ook op basis van geconsolideerde gegevens inzicht gegeven in de solvabiliteit van het conglomeraat. Het ligt voor de hand deze lijn door te trekken naar de berekening van de kapitaaltoereikendheid. In de bijlage wordt voorts artikel 6, vierde lid, eerste alinea, van de richtlijn geïmplementeerd met betrekking tot de invulling van de berekening op basis van methode 1. Dit houdt in dat als basis voor de berekening van de kapitaaltoereikendheid van het financiële conglomeraat de berekeningen kunnen worden gebruikt die reeds zijn uitgevoerd voor de deelsectoren.

De tweede en de derde methode gaan beide uit van een berekening op basis van de jaarrekeningen van elk van de groepsleden.

Als één van deze methoden wordt gebruikt moet ook de laatste alinea van de bijlage in acht worden genomen. Dit is de implementatie van artikel 6, vierde lid, tweede alinea, van de richtlijn financiële conglomeraten en houdt in dat het kapitaal slechts proportioneel mag worden meegeteld, waardoor de solvabiliteit niet te gunstig kan worden voorgesteld.

In de verschillende methoden wordt soms naast de financiële marktsector ook de gemengde financiële holding genoemd. Als dit het geval is heeft dit alleen daadwerkelijke invloed op de berekening op het moment dat deze holding ook activiteiten heeft die niet bestaan uit het aansturen van de groepsleden, dus als de balans van de holding uit meer bestaat dan uit deelnemingen in de groepsleden.

De berekeningsmethoden die in bijlage B zijn opgenomen met betrekking tot de kapitaaltoereikendheid van financiële conglomeraten zijn geënt op de sectorale voorschriften.

Stb. 2013, nr. 525

De aanwijzing, in voorkomend geval, van de Nederlandse Bank (DNB) als coördinator, verantwoordelijk voor de coördinatie en uitvoering van het aanvullend toezicht op een financieel conglomeraat, wordt ingevolge de Implementatiewet richtlijn financiële conglomeraten I niet meer geregeld in artikel 3:293 van de Wft. In plaats daarvan is in artikel 1:1 van de Wft een definitie van coördinator opgenomen die naar de richtlijn financiële conglomeraten verwijst. Om die reden vervalt de verwijzing naar artikel 3:293 in artikel 23, vierde lid, en artikel 25, tweede lid, van het besluit.

Artikel 24

- 1. Een onderneming als bedoeld in artikel 3:296, eerste lid, van de wet verstrekt de in het vierde lid van dat artikel bedoelde berekening eenmaal per jaar. De Nederlandse Bank kan, indien ontwikkelingen in de aanvullende kapitaaltoereikendheid daar aanleiding toe geven, besluiten dat die onderneming de berekening met een hogere frequentie verstrekt.**
- 2. De Nederlandse Bank stelt, met inachtneming van het bepaalde ingevolge het Deel Prudentieel toezicht financiële**

ondernemingen van de wet, alsmede met inachtneming van Titel 9 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek en de internationale jaarrekeningstandaarden, nadere regels met betrekking tot de rapportage van de aanvullende kapitaaltoereikendheid. Artikel 4, vierde lid, is van toepassing.

3. De in het eerste lid bedoelde onderneming verstrekt bovendien eenmaal per jaar op een na overleg met de Nederlandse Bank door de onderneming te bepalen tijdstip de informatie die aan het groepsbestuur van het financiële conglomeraat wordt verstrekt over de aanvullende kapitaaltoereikendheid en die is opgesteld met gebruikmaking van de procedures, bedoeld in artikel 28, eerste lid, onderdeel a.

Stb. 2006, nr 508

In het eerste lid van dit artikel is de rapportagefrequentie volgens het format van DNB voor de kapitaaltoereikendheid vastgelegd op eenmaal per jaar. Volgens artikel 6, tweede lid, vierde alinea, van de richtlijn financiële conglomeraten (dat is geïmplementeerd in artikel 3:296 van de wet) moet deze rapportage ten minste eenmaal per jaar plaatsvinden. Met een frequentie van eenmaal per jaar is afgeweken van de halfjaarlijkse rapportage, zoals die voorheen gold op basis van het hiervoor reeds genoemde protocol tussen DNB en de Pensioen- & Verzekeringkamer (PVK). De lagere frequentie betekent dan ook een reductie van de administratieve lasten.

DNB kan besluiten dat een onderneming met een hogere frequentie rapporteert als ontwikkelingen in de kapitaaltoereikendheid van het conglomeraat hier aanleiding toe geven. Een hogere frequentie kan bijvoorbeeld worden geëist op het moment dat de kapitaaltoereikendheid in korte tijd sterk is gedaald en deze dreigt niet meer te voldoen aan artikel 25.

Een andere reden om een hogere frequentie te eisen, kan zijn dat er niet lang na de rapportage een overname of andere belangrijke wijziging in de groepsstructuur plaatsvindt. Om te voorkomen dat een half jaar moet worden gewacht tot een volgende rapportage, kan DNB besluiten éénmalig een hogere frequentie van de rapportage te verlangen.

Voor een toelichting op het tweede lid wordt verwezen naar artikel 4, derde en vierde lid.

Het derde lid verwoordt een compromis tussen marktpartijen en DNB. DNB wenste tweemaal per jaar rapportages te ontvangen terwijl marktpartijen de rapportages tot eenmaal per jaar wilden beperken. Dit om de administratieve lasten zo min mogelijk te laten stijgen. Marktpartijen en DNB hebben overeenstemming bereikt over de frequentie van de rapportages. Eenmaal per jaar worden de rapportages verstrekt volgens het format van DNB en eenmaal per jaar worden rapportages verstrekt aan DNB die de financiële conglomeraten ook al verstrekken aan hun groepsbestuur (zogenaamde managementinformatie). Deze informatie is toch al beschikbaar en levert dus geen noemenswaardige administratieve lasten op.

Artikel 25

1. Ongeacht welke van de in artikel 23, tweede lid, bedoelde methoden wordt toegepast, betreft de onderneming, bedoeld in artikel 23, het totale solvabiliteitstekort van een dochteronderneming bij de berekening, indien het groepslid een dochteronderneming is en zij een solvabiliteitstekort of, indien het groepslid een niet-gereguleerde entiteit uit de financiële marktsector is, een theoretisch solvabiliteitstekort heeft.
2. Indien de Nederlandsche Bank coördinator is en zij van oordeel is dat de aansprakelijkheid van de moederonderneming die een gedeelte van het kapitaal van de dochteronderneming in eigendom heeft, strikt en ondubbelzinnig tot dat gedeelte van het kapitaal beperkt is, kan zij besluiten dat de onderneming het solvabiliteitstekort van die dochteronderneming proportioneel in aanmerking neemt. Indien tussen de groepsleden geen kapitaalbanden bestaan, bepaalt de Nederlandsche Bank, indien zij coördinator is, na overleg met de relevante toezichthoudende instanties, het gedeelte van het solvabiliteitstekort dat de onderneming bij de berekening betreft, rekening houdend met de aansprakelijkheid waartoe de bestaande betrekkingen aanleiding geven.
3. Ongeacht welke van de in artikel 23, tweede lid, bedoelde methoden wordt toegepast:
  - a. is het meerdere malen gebruiken van vermogensbestanddelen die voor de berekening van het eigen vermogen in aanmerking komen op het niveau van het financiële conglomeraat of de creatie van eigen vermogen binnen de groep niet toegestaan; met het oog daarop zijn de relevante regels van de desbetreffende sectorale voorschriften van overeenkomstige toepassing;
  - b. betreft de onderneming bij de berekening van de aanwezige solvabiliteit voor iedere deelsector in het financieel conglomeraat de eigenvermogensbestanddelen als omschreven in de voor die deelsector geldende sectorale voorschriften; indien er een tekort aan eigen vermogen is op het niveau van het financiële conglomeraat, betreft de onderneming bij die berekening alleen de eigenvermogensbestanddelen die op grond van elk van de sectorale voorschriften in aanmerking komen;

- c. houdt de onderneming bij de berekening van het eigen vermogen van het financiële conglomeraat rekening met de beperkingen die voor de berekening van het eigen vermogen gelden op grond van de voor elk van de deelsectoren geldende sectorale voorschriften;
- d. betreft de onderneming bij de berekening van het eigen vermogen van het financiële conglomeraat alleen het eigen vermogen voorzover dit effectief overdraagbaar en beschikbaar is tussen de verschillende groepsleden in het licht van de doeleinden van de kapitaaltoereikendheidsvoorschriften;
- e. berekent de onderneming het theoretische solvabiliteitsvereiste voor een niet-gereguleerd groepslid uit de financiële marktsector volgens de regels waaraan dat groepslid krachtens de desbetreffende sectorale voorschriften zou moeten voldoen indien het een gereguleerde entiteit van die specifieke deelsector zou zijn;
- f. berekent de onderneming het theoretische solvabiliteitsvereiste van een gemengde financiële holding in overeenstemming met de sectorale voorschriften van de belangrijkste deelsector in het financiële conglomeraat.

Stb. 2006, nr 508

Dit artikel, dat eveneens is gebaseerd op artikel 3:296 van de wet, implementeert de algemene eisen die in Bijlage I, onderdeel I, Technische beginselen, van de richtlijn financiële conglomeraten worden gesteld aan de berekening van de aanvullende kapitaaltoereikendheid van het financiële conglomeraat.

In het derde lid wordt op meerdere plaatsen gesproken over "het niveau van het financiële conglomeraat". Deze term, die is overgenomen uit de richtlijn financiële conglomeraten, is gebruikt om aan te geven dat het in zo'n geval gaat om het gehele conglomeraat. Dit betekent niet altijd dat het gaat om het "niveau van de holding" die aan het hoofd van het financiële conglomeraat staat. Het is namelijk ook mogelijk dat er geen holding is en er meerdere groepsleden "naast elkaar staan" in een groepsstructuur. De term "niveau van het financiële conglomeraat" omvat dan ook tevens laatstgenoemde situatie, waarin het ook gaat om het gehele conglomeraat.

In het derde lid, onderdeel a, wordt gesproken over 'het meerdere malen gebruiken van vermogensbestanddelen die voor de berekening van het eigen vermogen in aanmerking komen'. Hiermee wordt het al eerder genoemde 'multiple gearing' bedoeld.

In het derde lid, onderdeel b, wordt gesproken over de 'eigenvermogensbestanddelen die op grond van elk van de sectorale voorschriften in aanmerking komen'. Hiermee wordt het zogenaamde sectoroverschrijdend kapitaal bedoeld. Dat wil zeggen kapitaal dat kan worden benut om

een tekort aan eigenvermogensbestanddelen op het niveau van het financiële conglomeraat aan te vullen.

Stb. 2013, nr. 525

Zie de toelichting bij art. 23.

Afdeling 4.2 Risicoconcentratie, intragroepsovereenkomsten en –posities en risicobeheer- en internecontroleprocedures

Artikel 26

1. Een onderneming als bedoeld in artikel 3:297, eerste lid, van de wet verstrekt de in dat artikel bedoelde rapportage met betrekking tot de significante risicoconcentraties eenmaal per jaar. De Nederlandsche Bank kan, indien de omstandigheden van een bepaalde onderneming daar aanleiding toe geven, besluiten dat die onderneming rapporteert met een hogere frequentie.
2. Onder significante risicoconcentraties worden verstaan risicoconcentraties, welke een door de Nederlandsche Bank, na overleg met de andere relevante toezichthoudende instanties en het financiële conglomeraat, vast te stellen passende drempel, gerelateerd aan het technische eigen vermogen of de technische voorzieningen, te boven gaan.
3. De Nederlandsche Bank bepaalt, na overleg met de andere toezichthoudende instanties, welke categorieën risico's van de gereguleerde entiteiten in een bepaald financieel conglomeraat worden gerapporteerd op basis van artikel 3:297, eerste lid, van de wet. Daarbij houdt de Nederlandsche Bank rekening met de specifieke groeps- en risicobeheerstructuur van het financiële conglomeraat.
4. De Nederlandsche Bank stelt, met inachtneming van het bepaalde ingevolge het Deel Prudentieel toezicht financiële ondernemingen van de wet, alsmede met inachtneming van Titel 9 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek en de internationale jaarrekeningstandaarden, nadere regels met betrekking tot de rapportage van de risicoconcentraties. Artikel 4, vierde lid, is van toepassing.
5. De in het eerste lid bedoelde onderneming verstrekt bovendien eenmaal per jaar op een na overleg met de Nederlandsche Bank door de onderneming te bepalen tijdstip de informatie die aan het groepsbestuur van het financiële conglomeraat wordt verstrekt over risicoconcentraties en die is opgesteld met gebruikmaking van de procedures, bedoeld

in artikel 28, eerste lid, onderdeel b.

Stb. 2006, nr 508

Dit artikel is de implementatie van artikel 7 en bijlage II, eerste alinea, van de richtlijn financiële conglomeraten, berust op artikel 3:297 van de wet en richt zich op de significante risicoconcentraties.

In dit besluit is de rapportagefrequentie vastgesteld op eenmaal per jaar. Net als in artikel 24 van dit besluit is daarmee afgeweken van het hiervoor reeds genoemde protocol tussen DNB en de PVK, waarin van vergelijkbare rapportages werd vereist dat zij tweemaal per jaar worden ingediend.

Dit artikel biedt DNB, net als bij de rapportage over de kapitaaltoereikendheid, de mogelijkheid om te besluiten dat een onderneming met een hogere frequentie rapporteert als omstandigheden daar aanleiding toe geven. Een verhoging van de jaarlijkse rapportagefrequentie is bijvoorbeeld denkbaar in het geval dat uit een rapportage blijkt dat bepaalde risicoconcentraties groter zijn dan gebruikelijk is in de sector of als deze risicoconcentraties sterk toegenomen zijn en zij daarmee een gevaar vormen voor de kapitaaltoereikendheid van een financieel conglomeraat.

Volgens dit artikel kan DNB, door een drempel vast te stellen, bepalen wanneer een risicoconcentratie significant is en wanneer het desbetreffende conglomeraat deze risicoconcentratie dus zal moeten rapporteren. Hiermee wordt bijlage II van de richtlijn financiële conglomeraten geïmplementeerd.

Bij het vaststellen van deze drempel kan als richtsnoer worden genomen dat voorheen moest worden gerapporteerd als de risicoconcentratie meer bedroeg dan twintig procent van het vennootschappelijk aansprakelijk vermogen van het financiële conglomeraat. Daarbij moeten echter niet de ontwikkelingen in andere lidstaten uit het oog worden verloren.

In artikel 7, derde lid, van de richtlijn financiële conglomeraten is de mogelijkheid voor lidstaten opgenomen om kwantitatieve limieten vast te stellen voor de risicoconcentratie.

Vooralsnog is van deze mogelijkheid afgezien, aangezien noch in de huidige Europese regelgeving, noch in de voorheen geldende Nederlandse regelgeving dergelijke limieten zijn opgenomen.

Dit artikel ziet dan ook voornamelijk op de rapportageverplichting en bevat geen grenzen ten opzichte van de grootte van de risicoconcentratie. De rapportage moet DNB een beeld geven van de risicoconcentraties binnen het conglomeraat. Dit beeld kan aanleiding zijn om in gesprek te treden over mogelijke gevaren en daarbij horende oplossingen met de gemengde financiële holding die aan het hoofd staat van het conglomeraat of met een gereglementeerde entiteit die deel uitmaakt van de groep.

Meer in het algemeen is in bijlage II van de richtlijn financiële conglomeraten bepaald dat DNB, indien zij coördinator is, bij het toezien op de risicoconcentraties en intragroepsovereenkomsten en -posities vooral moet letten op mogelijke besmettingsrisico's in het financiële conglomeraat, het risico van belangenconflicten, het risico van omzeiling van sectorale voorschriften en het niveau of de omvang van de risico's. Dit kan DNB toepassen bij de bepaling van de in het derde lid genoemde risico's die het

conglomeraat al dan niet moet rapporteren.

Op grond van het vierde lid kan DNB nadere regels stellen met betrekking tot de rapportage. Hierbij is aansluiting gezocht met de eisen die aan de staten worden gesteld in gevolge artikel 3:72 van de wet. Voor een toelichting op het vierde lid wordt verwezen naar artikel 4, derde en vierde lid.

Voor een toelichting op het vijfde lid wordt verwezen naar de toelichting op artikel 24, derde lid. In het vijfde lid wordt niet gesproken over "significante" risicoconcentraties. Hierdoor worden er geen extra eisen aan de rapportage gesteld en hoeft de groep de rapportage die aan het bestuur is gedaan niet in lijn te brengen met artikel 26. Dit voorkomt extra administratieve lasten.

Artikel 27

- 1. Een onderneming als bedoeld in artikel 3:298, eerste lid, van de wet verstrekt de in dat artikel bedoelde rapportage over significante intragroepsovereenkomsten en -posities eenmaal per jaar. De Nederlandsche Bank kan, indien de omstandigheden van een bepaalde onderneming daar aanleiding toe geven, besluiten dat die onderneming rapporteert met een hogere frequentie.**
- 2. Onder significante intragroepsovereenkomsten en -posities worden verstaan intragroepsovereenkomsten en -posities welke een door de Nederlandsche Bank, na overleg met de andere relevante toezichthoudende instanties en het financiële conglomeraat, vast te stellen passende drempel, gerelateerd aan het reglementaire eigen vermogen of de technische voorzieningen, te boven gaan.**
- 3. De Nederlandsche Bank bepaalt, na overleg met de andere toezichthoudende instanties, welke categorieën overeenkomsten of posities van de gereglementeerde entiteiten in een bepaald financieel conglomeraat worden gerapporteerd op basis van artikel 3:298, eerste lid, van de wet. Daarbij houdt de Nederlandsche Bank rekening met de specifieke groeps- en risicobeheerstructuur van het financiële conglomeraat.**
- 4. De Nederlandsche Bank stelt, met inachtneming van het bepaalde in gevolge het Deel Prudentieel toezicht financiële ondernemingen van de wet, alsmede met inachtneming van Titel 9 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek en de internationale jaarrekeningstandaarden, nadere regels met betrekking tot de rapportage van de intragroepsovereenkomsten en -posities. Artikel 4, vierde lid, is van toepassing.**
- 5. De in het eerste lid bedoelde onderneming verstrekt bovendien eenmaal per**

jaar op een na overleg met de Nederlandse Bank door de onderneming te bepalen tijdstip de informatie die aan het groepsbestuur van het financiële conglomeraat wordt verstrekt over intragroepsovereenkomsten en -posities en die is opgesteld met gebruikmaking van de procedures bedoeld in artikel 28, eerste lid, onderdeel b.

Stb. 2006, nr 508

Dit artikel berust op artikel 3:298 van de wet, implementeert artikel 8 en bijlage II, eerste alinea, van de richtlijn financiële conglomeraten en is gericht op intragroepsovereenkomsten en -posities.

De toelichting bij artikel 26 is van overeenkomstige toepassing.

Ingevolge artikel 8, derde lid, van de richtlijn financiële conglomeraten kunnen er zowel kwantitatieve als kwalitatieve limieten aan intragroepsovereenkomsten en -posities worden gesteld door de lidstaten. Net als bij artikel 26 is van deze mogelijkheid afgezien. In dit artikel worden dus geen grenzen gesteld aan het aantal intragroepsovereenkomsten en -posities.

Bij de bepaling van de drempel zal in beginsel aansluiting worden gezocht bij de bestaande praktijk van het aanvullende toezicht op verzekeringsgroepen. Deze benadering biedt voldoende waarborgen voor de beoordeling van de intragroepsovereenkomsten en -posities.

Voor een toelichting op het vierde lid wordt verwezen naar de toelichting op artikel 4, derde en vierde lid.

Voor een toelichting op het vijfde lid wordt verwezen naar de toelichting op artikel 24, derde lid. In het vijfde lid wordt niet gesproken over "significante" intragroepsovereenkomsten en -posities. Hierdoor worden er geen extra eisen aan de rapportage gesteld en hoeft de groep de rapportage die aan het bestuur is gedaan niet in lijn te brengen met artikel 27. Dit voorkomt extra administratieve lasten.

Stb. 2008, nr. 581

Deze wijziging in dit onderdeel is van redactionele aard.

Artikel 28 [vervallen]³⁵

Stb. 2013, nr. 525

De inhoud van artikel 28 is verplaatst naar het nieuwe artikel 2a (zie onderdeel B), zodat artikel 28 kan vervallen.

---

³⁵ Art. I, onderdeel M, Stb. 2013, nr. 525 (Implementatiewet Fico I richtlijn (*red.*)).

Hoofdstuk 5 Slotbepalingen

Artikel 29

Dit artikelen van dit besluit treden in werking op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip, dat voor de verschillende artikelen of onderdelen daarvan verschillend kan worden vastgesteld.

Artikel 30

Dit besluit wordt aangehaald als: Besluit prudentieel toezicht financiële groepen Wft.

Bijlage A bij artikel 20

METHODE 1: aftrek en aggregatie

Methode waarbij de aangepaste solvabiliteit van de deelnemende levensverzekeraar of herverzekeraar wordt berekend als het verschil tussen:

i) de som van:

- de vermogensbestanddelen die in aanmerking komen voor de solvabiliteitsmarge van de deelnemende levensverzekeraar of schadeverzekeraar;

en

- het proportionele deel van de deelnemende levensverzekeraar of schadeverzekeraar in de vermogensbestanddelen die in aanmerking komen voor de solvabiliteitsmarge van de verbonden levensverzekeraar of schadeverzekeraar;

en

ii) de som van:

- de boekwaarde van de verbonden levensverzekeraar of schadeverzekeraar bij de deelnemende levensverzekeraar of schadeverzekeraar;

en

- het minimumbedrag aan solvabiliteitsmarge van de deelnemende levensverzekeraar of schadeverzekeraar;

en

- het proportionele deel van het minimumbedrag aan solvabiliteitsmarge van de verbonden levensverzekeraar of schadeverzekeraar.

Indien de deelneming in de verbonden levensverzekeraar of schadeverzekeraar geheel of ten dele bestaat uit een middelmatig belang wordt in punt ii), eerste streepje, de waarde daarvan in de berekening betrokken met inachtneming van de desbetreffende opeenvolgende deelnemingen. Ook worden in de punten i), tweede streepje, en ii), derde streepje, de proportionele delen van, onderscheidenlijk, de vermogensbestanddelen die in aanmerking komen voor de solvabiliteitsmarge van de verbonden levensverzekeraar of schadeverzekeraar en het minimumbedrag aan solvabiliteitsmarge van die levensverzekeraar of schadeverzekeraar in de berekening begrepen.

METHODE 2: aftrek van een vereiste

Methode waarbij de aangepaste solvabiliteit van de deelnemende levensverzekeraar of schadeverzekeraar wordt berekend als het verschil tussen:

i) de som van de vermogensbestanddelen

die in aanmerking komen voor de solvabiliteitsmarge van de deelnemende levensverzekeraar of schadeverzekeraar;

en

ii) de som van:

- het minimumbedrag aan solvabiliteitsmarge van de deelnemende levensverzekeraar of schadeverzekeraar;

en

- het proportionele deel van het minimumbedrag aan solvabiliteitsmarge van de verbonden levensverzekeraar of schadeverzekeraar.

Voor de waardering van de vermogensbestanddelen die in aanmerking komen voor de solvabiliteitsmarge worden deelnemingen vastgesteld op basis van de nettovermogenswaarde, overeenkomstig artikel 389, tweede lid, van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek.

METHODE 3: methode op basis van consolidatie van jaarrekeningen

Methode waarbij de aangepaste solvabiliteit van de deelnemende levensverzekeraar of schadeverzekeraar wordt berekend aan de hand van de geconsolideerde jaarrekeningen en is het verschil tussen:

i) de vermogensbestanddelen die in aanmerking komen voor de solvabiliteitsmarge berekend op basis van de geconsolideerde gegevens;

en

ii) - hetzij de som van het minimumbedrag aan solvabiliteitsmarge van de deelnemende levensverzekeraar of schadeverzekeraar en het proportionele deel van het minimumbedrag aan solvabiliteitsmarge van de verbonden levensverzekeraars of schadeverzekeraars zoals dat voor de opstelling van de geconsolideerde jaarrekeningen in aanmerking genomen is;

- hetzij het minimumbedrag aan solvabiliteitsmarge die op basis van de geconsolideerde gegevens berekend is.

Het bepaalde ingevolge de artikelen 3:53, derde lid, en 3:57, tweede lid, van de wet is van overeenkomstige toepassing op de bepaling van de vermogensbestanddelen die in aanmerking komen voor de solvabiliteitsmarge en de berekening van het minimumbedrag aan solvabiliteitsmarge op basis van de geconsolideerde gegevens.

Bijlage B bij artikel 23, tweede lid

Methode 1: methode op basis van consolidatie van jaarrekeningen

Methode waarbij de kapitaaltoereikendheid van de gereguleerde entiteiten in een financieel conglomeraat wordt berekend aan de hand van de geconsolideerde jaarrekening.

De kapitaaltoereikendheid wordt berekend als het verschil tussen:

i.) het eigen vermogen van het financiële conglomeraat, berekend op basis van de geconsolideerde positie van de groep; de in aanmerking komende vermogensbestanddelen zijn die welke in de desbetreffende sectorale voorschriften als zodanig worden aangemerkt;

en

ii) de som van de solvabiliteitsvereisten voor elke sector van de financiële sector, bedoeld in artikel 2, punt 8, van de richtlijn financiële conglomeraten van de groep, in voorkomend geval met inbegrip van de solvabiliteitsvereisten voor de gemengde financiële holding; de solvabiliteitsvereisten voor elke sector van de financiële sector, bedoeld in artikel 2, punt 8, van de richtlijn financiële conglomeraten worden berekend volgens de desbetreffende sectorale voorschriften.

Voor niet-gereguleerde entiteiten uit de financiële sector, bedoeld in artikel 2, punt 8, van de richtlijn financiële conglomeraten die niet bij de bovenbedoelde berekeningen van de sectorale solvabiliteitsvereisten zijn meegeteld, en in voorkomend geval voor de gemengde financiële holding van het financieel conglomeraat, wordt een theoretisch solvabiliteitsvereiste berekend.

Methode 2: aftrek en aggregatie

Methode waarbij de kapitaaltoereikendheid van de gereguleerde entiteiten in een financieel conglomeraat wordt berekend aan de hand van de jaarrekeningen van elk van de entiteiten in de groep.

De kapitaaltoereikendheid wordt berekend als het verschil tussen:

i) de som van het eigen vermogen van elke tot het financiële conglomeraat behorende gereguleerde en niet-gereguleerde entiteit uit de financiële sector, bedoeld in artikel 2, punt 8, van de richtlijn financiële conglomeraten, in voorkomend geval met inbegrip van de gemengde financiële holding; de in aanmerking komende vermogensbestanddelen zijn die welke in de desbetreffende

sectorale voorschriften als zodanig worden aangemerkt;

en

ii) de som van:

- de solvabiliteitsvereisten voor elke tot de groep behorende gereguleerde en niet-gereguleerde entiteit uit de financiële sector, bedoeld in artikel 2, punt 8, van de richtlijn financiële conglomeraten, in voorkomend geval met inbegrip van de solvabiliteitsvereisten voor de gemengde financiële holding; deze solvabiliteitsvereisten worden berekend volgens de relevante sectorale voorschriften;

en

- de boekwaarde van de deelnemingen in andere entiteiten van de groep.

Voor niet-gereguleerde entiteiten uit de financiële sector, bedoeld in artikel 2, punt 8, van de richtlijn financiële conglomeraten, en in voorkomend geval voor de gemengde financiële holding van het financieel conglomeraat, wordt een theoretisch solvabiliteitsvereiste berekend.

Het eigen vermogen en de solvabiliteitsvereisten worden voor hun proportionele deel in aanmerking genomen krachtens het derde lid.

Methode 3. Combinatie van de methoden 1 en 2

Methode waarbij de kapitaaltoereikendheid van de gereguleerde entiteiten in een financieel conglomeraat wordt berekend aan de hand van een combinatie van de methoden 1 en 2.

Bij de berekening van de kapitaaltoereikendheidsvereisten voor een financieel conglomeraat door middel van methode 1 worden het eigen vermogen en de solvabiliteitsvereisten van de groepsleden berekend door toepassing van de sectorale voorschriften met betrekking tot de vorm en de mate van de consolidatie die zijn neergelegd in met name artikel 18 van de verordening kapitaalvereisten en bijlage I, punt 1, onder B, van richtlijn nr. 98/78/EG van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 27 oktober 1998 betreffende het aanvullend toezicht op verzekeringsondernemingen in een verzekeringsgroep (PbEG L 330). Bij de berekening van de kapitaaltoereikendheidsvereisten voor een financieel conglomeraat door middel van methode 2 wordt rekening gehouden met het proportionele deel van de moederonderneming of

onderneming die een deelneming in een ander groepslid bezit. Onder «proportioneel deel» wordt verstaan het gedeelte van het geplaatste kapitaal dat rechtstreeks of middellijk door deze onderneming wordt gehouden.

Methode 4: combinatie van de methoden 1, 2 en 3

Methode waarbij de kapitaaltoereikendheid van de gereguleerde entiteiten in een financieel conglomeraat wordt berekend aan de hand van een combinatie van de methoden 1, 2 of 3 of een combinatie van twee van deze methoden.

Bij de berekening van de kapitaaltoereikendheidsvereisten voor een financieel conglomeraat door middel van methode 1 worden het eigen vermogen en de solvabiliteitsvereisten van de groepsleden berekend door toepassing van de sectorale voorschriften met betrekking tot de vorm en de mate van de consolidatie die zijn neergelegd in met name de artikelen 133 en 134 van de herziene richtlijn banken³⁶ en bijlage I, punt 1, onder B, van richtlijn nr. 98/78/EG van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 27 oktober 1998 betreffende het aanvullend toezicht op verzekeringsondernemingen in een verzekeringsgroep (PbEG L 330).

Bij de berekening van de kapitaaltoereikendheidsvereisten voor een financieel conglomeraat door middel van methode 2 of 3 wordt rekening gehouden met het proportionele deel van de moederonderneming of onderneming die een deelneming in een ander groepslid bezit. Onder “proportioneel deel” wordt verstaan het gedeelte van het geplaatste kapitaal dat rechtstreeks of middellijk door deze onderneming wordt gehouden.

Stb. 2013, nr. 525

Onderdeel N implementeert artikel 2, punt 24, van de richtlijn financiële conglomeraten I. De aanpassingen in de punten 1 en 2 van onderdeel N hangen samen met het feit dat de voorheen in artikel 3:289 van de Wft opgenomen definities van de begrippen «deelsector» en «financiële marktsector» zijn vervallen. In bijlage B bij artikel 23 is daarom rechtstreeks naar de richtlijn financiële conglomeraten verwezen.

De aanpassing in punt 3 van onderdeel N houdt in dat de voorheen geldende methode 3, «Aftrek van een vereiste», niet langer is toegestaan (zie artikel 2, punt 24 en bijlage

II, van de richtlijn fico I). Achtergrond daarvan is dat deze methode een geflatteerd beeld kan geven van de kapitaaltoereikendheid en daarom niet meer voldoende prudent wordt geacht. Dat betekent tevens dat methode 4, die bestond uit een combinatie van de methoden 1, 2 en 3, vervalt. In plaats daarvan komt de nieuwe methode 3, bestaande uit een combinatie van de methoden 1 en 2. Door het vervallen van methode 3 diende ook de laatste alinea van bijlage B hiermee in overeenstemming te worden gebracht.

Stb. 2014, nr. 303

Onderdeel C vervangt een verwijzing naar de herziene richtlijn banken door een verwijzing naar het overeenkomstige artikel van de verordening kapitaalvereisten.

³⁶ Art. IV, onderdeel C vervangt bij methode 3 de zinsnede “de artikelen 133 en 134 van de herziene richtlijn banken” door “artikel 18 van de verordening kapitaalvereisten”, maar verzuimt dat hier ook te doen (*red*).

Nota van Toelichting Stb. 2006, nr 508

Algemeen

Dit besluit stelt nadere regels ten aanzien van het prudentiële toezicht op financiële groepen. De grondslagen voor dit besluit zijn te vinden in hoofdstuk 3.6 van de Wet op het financieel toezicht (de wet). Dit besluit volgt de indeling van dat hoofdstuk. Er zijn dan ook hoofdstukken voor geconsolideerd toezicht op kredietinstellingen, het aanvullende toezicht op levensverzekeraars en schadeverzekeraars in een verzekeringsgroep en het aanvullende toezicht op financiële conglomeraten.

Het doel van het geconsolideerd toezicht op kredietinstellingen, het aanvullende toezicht op levens- en schadeverzekeraars in een verzekeringsgroep en het aanvullende toezicht op financiële conglomeraten is in grote lijnen gelijk: de Nederlandsche Bank (DNB) moet zich een juist beeld kunnen vormen van de financiële soliditeit van de groep, waardoor er op kan worden toegezien dat de solvabiliteit van een groep niet te gunstig wordt voorgesteld. Zo is het niet acceptabel dat door een financiële onderneming een lening wordt verstrekt aan haar moederonderneming die op haar beurt het daarmee gemoeide bedrag gebruikt als financiering voor de uitbreiding van haar aandelenbelang in die dochteronderneming. Door middel van een dergelijke kringfinanciering kan de beschikbare solvabiliteit (aanzienlijk) worden verhoogd zonder dat de financiële positie van de groep materieel verbetert. In essentie dient te worden voorkomen dat een vermogenscomponent in de groep meerdere malen in aanmerking wordt genomen bij de berekening van de solvabiliteitsmarge. Dit fenomeen staat internationaal bekend als "multiple gearing". De richtlijn banken³⁷ schrijft voor kredietinstellingen de consolidatiekring voor, omdat onder de richtlijn banken de Nederlandsche Bank een kredietinstelling kan uitsluiten van solvabiliteitstoezicht wanneer deze kredietinstelling een dochter is en in de geconsolideerde jaarrekening van de moeder is betrokken. Dit is geregeld in de Wft. Voor kredietinstellingen betekent dit dat voor het entiteitstoezicht, dat is geregeld in het Besluit prudentiële regels Wft, de geconsolideerde jaarrekening het uitgangspunt is. Voor de andere categorieën financiële ondernemingen is het solotoezicht gebaseerd op de enkelvoudige jaarrekening. De berekening van de aanvullende solvabiliteitseis voor de andere categorieën financiële ondernemingen kan op meerdere manieren geschieden. Deze verschillende methoden zijn uitgewerkt in dit besluit. Het gaat in dit besluit om de methoden opgenomen in de richtlijn verzekeraars in een verzekeringsgroep³⁸ en de richtlijn financiële conglomeraten³⁹. Omdat in de Wft de regels ten aanzien van de

consolidatiekring en ook de bevoegdheid van DNB om een vrijstelling te verlenen zijn opgenomen, heeft er in dit besluit minder te worden uitgewerkt voor het toezicht op geconsolideerde basis voor kredietinstellingen dan voor het aanvullende toezicht op levens- en schadeverzekeraars in een verzekeringsgroep en het aanvullende toezicht op financiële conglomeraten.

De richtlijn banken bevat regels met betrekking tot de consolidatie van bancaire groepen. In de richtlijn verzekeraars in een verzekeringsgroep worden regels gegeven betreffende het aanvullende toezicht op levensverzekeraars en schadeverzekeraars in een verzekeringsgroep. Deze twee richtlijnen hebben betrekking op homogene groepen en slechts in beperkte mate, en veelal indirect, op financiële conglomeraten. Daarom was als sluitstuk de richtlijn financiële conglomeraten nodig die regels bevat voor aanvullend toezicht op gemengde groepen. Deze richtlijn is qua uitwerking enigszins vergelijkbaar met de richtlijn verzekeraars in een verzekeringsgroep.

HOOFDSTUK 2 GECONSOLIDEERD TOEZICHT OP KREDIETINSTELLINGEN

verplaatst naar de artikelsgewijze toelichting. (red.)

HOOFDSTUK 3 AANVULLEND TOEZICHT OP NEDERLANDSE LEVENSVERZEKERAARS EN SCHADEVERZEKERAARS IN EEN VERZEKERINGSGROEP

verplaatst naar de artikelsgewijze toelichting. (red.)

HOOFDSTUK 4 FINANCIËLE CONGLOMERATEN

Verplaatst naar de artikelsgewijze toelichting. (red.)

Administratieve lasten

Hoofdstuk 2 zou kunnen leiden tot een verhoging van de administratieve lasten. Op grond van de richtlijn financiële conglomeraten is in de richtlijn banken een bepaling over rapportage van intragroepsovereenkomsten en -posities ingevoegd die is verwerkt in artikel 4 van hoofdstuk 2. Voor zover nu echter bekend zijn er evenwel geen gemengde holdings van bankengroepen die zouden moeten rapporteren.

Hoofdstuk 3 zal niet leiden tot nieuwe administratieve lasten. In dit hoofdstuk is de inhoud van het Batvv aanvullend toezicht verzekeraars in een verzekeringsgroep materieel overgenomen.

De verplichtingen uit hoofdstuk 4 en de bovenliggende wet zijn deels wel nieuw, namelijk voorzover zij verder gaan dan het hierboven genoemde protocol.

Zoals in de paragraaf over administratieve lasten in de toelichting bij de derde nota van wijziging van het voorstel van wet op het financieel toezicht⁴⁰ al uiteen is gezet, wa-

fende het aanvullende toezicht op kredietinstellingen, verzekeringsondernemingen en beleggingsondernemingen in een financieel conglomeraat en tot wijziging van de Richtlijnen 73/239/EEG, 79/267/EEG, 92/49/EEG, 92/96/EEG, 93/6/EEG en 93/22/EEG van de Raad en van de Richtlijnen 98/78/EG en 2000/12/EG van het Europees Parlement en de Raad (PbEU L 35).

⁴⁰ Kamerstuk 29 708, nr. 17, p. 20 en 21.

³⁷ Richtlijn nr. 2000/12/EG van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 20 maart 2000 betreffende de toegang tot en de uitoefening van de werkzaamheden van kredietinstellingen (PbEG L 126).

³⁸ Richtlijn nr. 98/78/EG van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 27 oktober 1998 betreffende het aanvullende toezicht op verzekeringsondernemingen in een verzekeringsgroep (PbEG L 330).

³⁹ Richtlijn nr. 2002/87/EG van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 16 december 2002 betref-

ren er in de praktijk al lasten die voortvloeiden uit het protocol.

In dit besluit is voor wat betreft de rapportage volgens het format van DNB gekozen voor een frequentie van eenmaal per jaar voor zowel de kapitaaltoereikendheid, de risicoconcentraties als de intragroepsovereenkomsten en –posities.

De berekening in de toelichting van de derde nota van wijziging geeft aan dat de lasten van de rapportages in dat geval op € 14.000,- per jaar uitkomen. Hierbij zijn ook de lasten meegerekend die eventueel voortvloeien uit artikel 28.

De lasten betreffen vooral lasten die samenhangen met de omschakeling naar de nieuwe rapportagestaten; de structurele lasten zijn lager.

Met betrekking tot de rapportagefrequenties voor financiële conglomeraten hebben NVB / Verbond en Euronext/REB in een tweede advies aangegeven dat tweemaal per jaar rapporteren acceptabel is, indien een van de twee rapportages gebaseerd is op intern beschikbare managementinformatie over kapitaaltoereikendheid, intragroepsovereenkomsten of –posities en risicoconcentraties. Deze tweede rapportage zal niet of nauwelijks gevolgen hebben voor de administratieve lasten, aangezien die rapportage gebaseerd is op intern beschikbare informatie die onbewerkt aan de toezichthouder verstrekt kan worden.

Ten opzichte van de voorheen bestaande praktijk zullen de structurele lasten lager uitvallen nu de tweede rapportage niet of nauwelijks kosten met zich brengt. Een verlaging van de administratieve lasten is daarnaast mogelijk doordat sommige groepen, die in de praktijk een financieel conglomeraat waren, niet meer onder de definitie van financieel conglomeraat van de Wft vallen. Hoe groot deze verlaging zal zijn, is niet aan te geven.

Ontvangen adviezen

Het besluit is in nauw overleg met DNB voorbereid. De toezichthouder is in een vroegtijdig stadium betrokken bij de conceptteksten. De opmerkingen van DNB ten aanzien van de verschillende concepten en consultaties zijn zo goed mogelijk en in onderling overleg verwerkt.

Het besluit is – nadat dit al informeel aan de sector was voorgelegd – formeel geconsulteerd. Een groot aantal marktpartijen is in de consultatie betrokken. Van sommige partijen is geen reactie ontvangen. Andere partijen, te weten de Nederlandse Vereniging van Assurantieadviseurs en Financiële Dienstverleners, de Nederlandse Vereniging van Gevolmachtigde Assurantiebedrijven, de Nederlandse Vereniging voor Volkskrediet en de Vereniging van Hypotheekadviseurs in Nederland hebben aangegeven geen inhoudelijk commentaar te hebben.

Van de Nederlandse Vereniging van Banken (NVB) is een formele inhoudelijke reactie ontvangen. Het Verbond van Verzekeraars heeft deze reactie formeel onderschreven en aanvullend commentaar van de NVB en het Verbond gezamenlijk gegeven. Deze reacties worden aangeduid met “NVB/Verbond”. Daarnaast is van het Koninklijk Nederlands Instituut voor Registeraccountants (NIVRA) een formele inhoudelijke reactie ontvangen en hebben Euronext Amsterdam N.V. (Euronext) en de Raad van de Effectenbranche (REB) gezamenlijk gereageerd. Deze laat-

ste reactie wordt hierna aangeduid met “Euronext/REB”.

Naast onderstaande toelichting is getracht vragen en onduidelijkheden die naar boven kwamen bij de formele marktconsultatie zoveel mogelijk te beantwoorden of te verduidelijken in de artikelsgewijze toelichting.

Algemene opmerkingen

Met betrekking tot de rapportagefrequenties voor financiële conglomeraten hebben NVB / Verbond en Euronext/REB in een tweede advies aangegeven dat tweemaal per jaar rapporteren acceptabel is, indien een van de twee rapportages gebaseerd is op intern beschikbare managementinformatie over kapitaaltoereikendheid, intragroepsovereenkomsten en –posities en risicoconcentraties. Op deze wijze zal die rapportage niet of nauwelijks gevolgen hebben voor de administratieve lasten, aangezien deze gebaseerd is op intern beschikbare informatie die onbewerkt aan de toezichthouder verstrekt kan worden. Aan dit tweede advies is gevolg gegeven.

NVB/Verbond heeft aangegeven dat de noodzaak van de grondslag uit artikel 3:296, achtste lid, van de wet niet voldoende is gemotiveerd. Op grond van dit artikel kunnen bij of krachtens algemene maatregel van bestuur regels worden gesteld ten aanzien van groepen die onder het hierboven genoemde protocol wel werden aangemerkt als financieel conglomeraat, maar die geen financieel conglomeraat zijn in de definitie van de wet. In de memorie van toelichting van de wet is in de artikelsgewijze toelichting al aangegeven dat van deze grondslag alleen gebruik zal worden gemaakt als de noodzaak hiervoor is aangetoond. In dit besluit zijn dan ook geen regels gesteld op basis van genoemd artikel.

Voorts stelt NVB/Verbond dat overlap tussen bestaande rapportages voor banken en verzekeraars en aanvullende rapportages voor financiële conglomeraten moet worden voorkomen of, indien dit niet mogelijk is, dat de geconsolideerde rapportages van verzekeraars en banken moeten worden vervangen door de aanvullende rapportages voor financiële conglomeraten. De richtlijn financiële conglomeraten gaat echter uit van aanvullend toezicht, zodat bovenstaande voorstellen niet mogelijk zijn.

De huidige richtlijnen staan ook niet toe dat er voordelen, zoals diversificatievoordelen, meegenomen worden in de kapitaaltoereikendheidsberekeningen.

Euronext/REB merkt op dat er een onderscheid zou moeten gemaakt bij de omschrijving van de taken van de coördinator bij aanvullend toezicht tussen normale omstandigheden en noodsituaties.

Het is niet zinvol om in het besluit onderscheid te maken tussen normale omstandigheden en noodsituaties. De Wft kent de toezichthouder bepaalde bevoegdheden toe en hij dient de maatregelen te treffen die in de gegeven omstandigheden opportuun zijn. DNB als coördinator kan dus omdat er een noodsituatie is, niet opeens iets heel anders gaan doen.

Euronext/REB vraagt naar aanleiding van de toelichting onder het kopje “administratieve lasten” of de regelgeving zal worden aangepast als mocht blijken dat de regelgeving per saldo een stijging van de kosten tot gevolg heeft. Dit zal niet het geval zijn voor zover het richtlijnverplichtingen betreft. Hoewel nog niet kan worden berekend in hoeverre

de regelgeving, naast de verhoging van de administratieve lasten, ook een vermindering van de administratieve lasten tot gevolg heeft, is een stijging van de administratieve lasten het onvermijdelijke gevolg van de richtlijn financiële conglomeraten.

Artikelsgewijze opmerkingen

De reacties bevatten een aantal artikelsgewijze opmerkingen. Deze opmerkingen hebben op een aantal plaatsen aanleiding gegeven tot – veelal technische en redactionele – aanpassingen of tot een nadere toelichting. Het zou te ver gaan alle aanpassingen in deze nota van toelichting afzonderlijk te bespreken. In het navolgende wordt per hoofdstuk aangegeven in hoeverre de artikelsgewijze opmerkingen aanleiding hebben gegeven tot belangrijke wijzigingen.

Hoofdstuk 1

NVB/Verbond vraagt zich af of artikel 2 niet in hoofdstuk 3 van het besluit moet worden opgenomen. Artikel 2 geldt echter voor het gehele besluit en hoort derhalve in hoofdstuk 1.

Nu artikel 2 niet zal worden verplaatst, vragen NVB/Verbond hoe artikel 2 zich verhoudt tot artikel 23, vierde lid, op grond waarvan DNB een bepaalde methode kan voorschrijven. Het feit dat een methode consistent moet worden toegepast staat echter los van de keuze voor een bepaalde methode. DNB zal opteren voor de methode die het beste bij het betrokken financiële conglomeraat past en zal daarbij rekening houden met de wensen van het financiële conglomeraat en met de zienswijzen van de andere relevante toezichthoudende instanties. Als de methode is voorgeschreven door DNB dient deze consistent te worden toegepast.

Hoofdstuk 2

De opmerkingen die zijn gemaakt bij hoofdstuk 2 hebben betrekking op artikel 4 en samenhangende artikelen uit het derde en vierde hoofdstuk. Deze opmerkingen worden hieronder gezamenlijk behandeld.

NVB/Verbond vraagt of, analoog aan de artikelen 26, tweede lid, en 27, tweede lid, bij de artikelen 4, tweede lid, en 5, derde lid, kan worden bepaald dat de drempel waarboven intragroepsovereenkomsten of –posities als significant worden aangemerkt, door DNB wordt vastgesteld na voorafgaand overleg met het betrokken financiële conglomeraat. De richtlijnen staan niet aan een dergelijk overleg in de weg, zodat een voorafgaand overleg in de tekst van de artikelen is opgenomen. Daarbij moet overigens worden bedacht dat de toezichthouder bij het bepalen van de drempel waarboven intragroepsovereenkomsten of –posities als significant worden aangemerkt, niets voor de groep als geheel kan bepalen.

Voorts stelt NVB/Verbond dat in de tekst van het besluit dient te worden opgenomen dat DNB boven de drempels die zij op grond van de artikelen 4, tweede lid, 5, derde lid, 26, tweede lid, en 27, tweede lid, kan vaststellen geen kwantitatieve of kwalitatieve limieten mag vaststellen. Hoewel dit niet in de tekst van het besluit staat, kan DNB op grond van artikel 26, tweede lid, en artikel 27, tweede lid, geen kwalitatieve eisen en kwantitatieve limieten stel-

len, aangezien hiervoor geen bevoegdheid is opgenomen. Dit was ook al opgenomen in de artikelsgewijze toelichting op de artikelen 26 en 27. Met betrekking tot de drempels die DNB mag vaststellen vraagt NVB/Verbond waarom in het besluit geen minimumdrempel is opgenomen die door DNB, na overleg met het betreffende conglomeraat, hoger kan worden vastgesteld. In de toelichting op artikel 26 van het besluit is uiteengezet dat de drempel volgens de richtlijn financiële conglomeraten door de toezichthouder wordt bepaald en dat deze drempel wordt vastgesteld per conglomeraat. Het opnemen van een minimumdrempel in de wettekst is in dat licht bezien niet mogelijk.

Met betrekking tot de vraag van NVB/Verbond waarom in de artikelen 4, tweede lid (aanwezige solvabiliteit), 5, derde lid (vereiste solvabiliteit) en 26, tweede lid en 27, tweede lid (reglementair eigen vermogen of technische voorzieningen) steeds andere grondslagen worden genoemd waaraan de drempel moet worden gerelateerd, wordt het volgende opgemerkt. Conform het verzoek van het bedrijfsleven is de bestaande praktijk zoveel mogelijk overgenomen. Dat heeft geleid tot de tekst van de artikelen 4, tweede lid (aanwezige solvabiliteit) en 5, derde lid (vereiste solvabiliteit).

Deze teksten wijken daarbij af van de artikelen 26, tweede lid en 27, tweede lid (reglementair eigen vermogen of technische voorzieningen), omdat deze artikelen een uitwerking vormen van bijlage II van de richtlijn financiële conglomeraten.

Hoofdstuk 3

NVB/Verbond merkt bij artikel 5, eerste lid, op dat criteria zouden moeten worden geformuleerd op basis waarvan DNB kan besluiten dat er sprake is van ontwikkelingen bij een verzekeraar waardoor de solvabiliteit in het gedrang komt. De tekst is ontleend aan de artikelen 69j en 69k van de Wtv 1993 en geeft aan dat er een negatieve trend moet zijn die zal leiden tot een solvabiliteitsstekort. Deze bepaling is vergelijkbaar met die van artikel 3:132, eerste lid, van de Wft. Deze “principle based” benadering geeft enige vrijheid aan de toezichthouder, maar dat is inherent aan deze benadering.

Bij artikel 5, tweede lid, merkt NVB/Verbond op dat de categorieën van significante intragroepsovereenkomsten of –posities uit de wet zijn verdwenen en in toezichthouderregels worden verwerkt, terwijl het de voorkeur zou hebben deze categorieën door de wetgever te regelen en dat de te rapporteren risico's en posities zoveel mogelijk in overeenstemming moeten zijn met de bepalingen van IFRS 7 en/of Pillar 3 van Bazel II.

De richtlijn verzekeraars in een verzekeringsgroep (en in het Batvv) geeft voorbeelden van intragroepsovereenkomsten en –posities. Deze voorbeelden zijn nu in de toelichting opgenomen.

Voor zover wordt met “categorieën” wordt bedoeld waarom in de wet geen antwoord is gegeven op de vraag wat onder “significante intragroepsovereenkomsten” moet worden verstaan, wordt opgemerkt dat in het kader van maatwerk dit, evenals bij de richtlijn financiële conglomeraten, wordt overgelaten aan DNB.

NVB/Verbond vraagt of de aangepaste solvabiliteit uit artikel 12, eerste lid, de vereiste of aanwezige solvabiliteit

betreft, en of de aftrekposten voor zowel de aangepaste als de aanwezige solvabiliteit gelden. De berekende aangepaste solvabiliteit moet worden gezien als toets. Via de berekening wordt getoetst of de aanwezige solvabiliteit zoals gepresenteerd door een verzekeraar in een verzekeringsgroep voldoet aan de vereiste solvabiliteit waarbij dubbeltellingen worden uitgesloten.

Met betrekking tot artikel 12, lid 1, onderdeel a, vraagt NVB/Verbond of bij het begrip “verbonden ondernemingen” moet worden gelet op de Nederlandse juridische principes of op de uitgangspunten van IFRS, zoals weergegeven in IAS 38.2. Het begrip “verbonden onderneming” is in de richtlijn en in de wet gedefinieerd. Deze definitie moet derhalve worden aangehouden.

NVB/Verbond vraagt zich af of de verwijzing in artikel 21, tweede lid, naar artikel 3:53, derde lid, van de wet klopt en of het bij dit artikel ook om een frequentie van eenmaal per jaar gaat. Bij verzekeraars is het minimum vermogen onderdeel van de solvabiliteitsmarge. De verwijzing naar artikel 3:53, derde lid, is uit dat oogpunt juist. Nu artikel 21 verwijst naar afdeling 3.1 is de frequentie inderdaad eenmaal per jaar. Ter verduidelijking wordt nu verwezen naar artikel 6, tweede lid.

Hoofdstuk 4

Euronext/REB vraagt op basis van welke criteria DNB een methode voorschrijft en hoeveel gewicht wordt toegekend aan de inbreng van het desbetreffende conglomeraat als een methode wordt voorgeschreven. DNB zal de methode kiezen die, gezien het conglomeraat, een goede weergave van de werkelijkheid geeft. Daarbij geldt dat DNB een besluit neemt in overleg met de andere relevante toezichthoudende instanties. De wensen van het conglomeraat zijn daarbij belangrijk. Dit blijkt uit artikel 23 waarin de hoofdnorm is neergelegd dat het conglomeraat zelf de methode kan kiezen.

Euronext/REB merkt op dat het de voorkeur verdient een aantal van de nadere regels die DNB met betrekking tot rapportages kan stellen op grond van de artikelen 24, tweede lid, 26, vierde lid, en 27, vierde lid, in dit besluit op te nemen. Ook NVB/Verbond merkt op dat de regelgevende bevoegdheid van DNB op grond van de artikelen 24, tweede lid, onderdelen b en e, 26, vierde lid, onderdeel f, en 27, vierde lid, onderdeel f, wellicht bij de wetgever thuis zou horen. Euronext/REB en NVB/Verbond noemen specifiek de termijn waarbinnen een rapportage moet worden verstrekt.

De regelgevende bevoegdheden komen voort uit de wens van de sector om maatwerk te leveren ten opzichte van de verschillende financiële conglomeraten. Om dit mogelijk te maken is het niet wenselijk de termijnen in dit besluit vast te stellen. Daarnaast komen rapportages veelal via het elektronisch rapportagesysteem van DNB binnen. Dit systeem, “E-line DNB”, is zo vormgegeven dat de financiële onderneming slechts de door haar in te vullen staten aangeboden krijgt. Een bepaald format is dan nodig om de rapportages op te vragen. Het is niet nodig om altijd alle rapportages in te vullen (zie de toelichting op artikel 4). In

de tekst wordt nu in de artikelen 24, 26 en 27 verwezen naar de opsomming uit artikel 4.

NVB/Verbond vraagt of in de tekst van artikel 25, derde lid, onderdeel b, kan worden opgenomen dat in de berekening van de solvabiliteit rekening wordt gehouden met eliminatie op grond van consolidatie. De bepalingen in artikel 25 zijn echter opgesomd ongeacht de gebruikte berekeningsmethode. Dit is aangegeven in de aanhef van artikel 25, derde lid. Voorts is niet duidelijk waarom voor de methode op basis van consolidatie van jaarrekeningen iets anders zou moeten worden opgenomen in het derde lid, onderdeel b.

De NVB/Verbond merkt op dat omdat in de rapportages van financiële conglomeraten meerdere sectoren bij elkaar opgeteld worden, de situatie ontstaat dat een vermogenscomponent bij het ene toezicht wel meegeteld mag worden als onderdeel van het toetsingsvermogen en bij het andere toezicht niet. Deze situatie is ongewenst.

De constatering dat verschil wordt gemaakt is juist. De richtlijnen geven echter geen andere mogelijkheid. Nederland heeft echter al aangedrongen op aanpassing van de richtlijnen.

NVB/Verbond en Euronext/REB merken op dat de grondslag uit artikel 4:4, op grond waarvan DNB nadere regels kan stellen omtrent de berekeningsmethoden en de regels uit artikel 25, te ruim en onvoldoende onderbouwd is. Naar aanleiding van dit commentaar is artikel 4:4 geschrapt. DNB heeft immers ook de mogelijkheid om in beleidsregels een interpretatie te geven van de berekeningsmethoden en de regels uit artikel 25.

NVB/Verbond vraagt waarom DNB nadere regels met betrekking tot de waardering van de posten in de rapportage kan stellen op grond van de artikelen 26, vierde lid, onderdeel c, en 27, vierde lid, onderdeel c, terwijl ook is bepaald dat de waardering geschiedt overeenkomstig de waarderingmethoden uit het Burgerlijk Wetboek. Naar aanleiding van dit commentaar is bij artikel 4 toegelicht op welke wijze DNB gebruik kan maken van de bevoegdheid regels te stellen. In het besluit en in de nota van toelichting is verwezen naar artikel 4, vierde lid.

Het NIVRA merkt op dat niet duidelijk is hoe de risicoconcentraties uit afdeling 4.2 zich verhouden tot de vereisten van Bazel II en Solvency II. Zoals eerder aangegeven merkt NVB/Verbond ook op dat de te rapporteren risico's en posities zoveel mogelijk in overeenstemming moeten zijn met de bepalingen van IFRS 7 en/of Pillar 3 van Bazel II. Uitgangspunt is dat DNB in haar toezichthouderregels zoveel mogelijk aansluit bij Bazel II.

Aangezien Solvency II nog niet is vastgesteld, kan daarmee nu nog geen rekening worden gehouden.

Het besluit is voorgelegd aan het Ministerie van Justitie voor de wetgevingstoets. Er is overeenstemming bereikt.

Het ontwerpbesluit is voor advies voorgelegd aan het Adviescollege Toetsing Administratieve Lasten (Actal). Het College heeft het besluit niet geselecteerd voor een toets gezien de geringe administratieve lasten die het besluit heeft voor het bedrijfsleven.

Bijlage 1. Transponeringstabel Besluit prudentieel toezicht financiële groepen - Besluit aanvullend toezicht verzekeraars in een verzekeringsgroep

Besluit prudentieel toezicht financiële groepen Wft	Besluit aanvullend toezicht verzekeraars in een verzeke- ringsgroep
1	1
2	2, lid 2
3	-
4	-
5	69i, lid 3, Wtv
6, lid 1 + 2	2
7	3
8	4
9	5
10	6
11	7
12	8
13	9
14	10
15	11
16	12
17	13
18	-
19	14
20	15
21	16; 18
22	17
23	-
24	-
25	-
26	-
27	-
28	-
29	-
30	-
Bijlage A bij art. 20	15
Bijlage B bij art. 23, lid 2	-

Bijlage 2. Transponeringstabel Besluit prudentieel toezicht financiële groepen Wft - Richtlijn banken, Richtlijn betreffende het aanvullend toezicht op verzekeringsondernemingen in een verzekeringsgroep en Richtlijn financiële conglomeraten

Besluit prudentieel toezicht financiële groepen Wft	Richtlijn banken	Richtlijn betreffende het aanvullend toezicht op verzekeringsondernemingen in een verzekeringsgroep	Richtlijn financiële conglomeraten
1			-
2	-	-	-
3	52, lid 3, 2 ^e gedachte-streepje		-
4	55 bis, 1 ^e alinea	-	-
5	-	8	-
6, lid 1		Punt 1, A bijlage I	-
6, lid 2 en 3			30
6, lid 4		Punt 1, E bijlage I	
7		Punt 1, B bijlage I	
8		Punt 1, C bijlage I	
9		Punt 1, C2 bijlage I	
10		Punt 1, C3 bijlage I	
11		Punt 1, C4 bijlage I	
12		Punt 1, D bijlage I	
13		Punt 2.1, bijlage I	
14		Punt 2.2, bijlage I	
15		Punt 2.3, bijlage I	
16		Punt 2.4, A, bijlage I	
17		Punt 2.4, B bijlage I	
18		Punt 2.4 bis, bijlage I	
19		Punt 2.5, bijlage I	
20		Punt 3, bijlage I	
21		Punt 1.2, bijlage I; punt 4, bijlage II	
22		Punt 3, bijlage II	
23			Bijlage I, aanhef, en onderdeel I, Technische berekeningsmethoden
24			6, lid 2, 4 ^e alinea
25			Bijlage I, onderdeel I, technische beginselen
26			7, lid 2; Bijlage II
27			8, lid 2; Bijlage II
28			9, lid 2 + 3
29	-	-	-
30	-	-	-
Bijlage A bij art. 20		Bijlage I, punt 3 (Berekeningswijzen)	
Bijlage B bij art. 23, lid 2			Bijlage I, onderdeel II, technische berekeningsmethoden; 6, lid 4

Bijlage 3. Transponeringstabel Richtlijn Betalingsdiensten - Wft

Richtlijn	AMvB + artikel	Grondslag Wft	Richtlijn	AMvB + artikel	Grondslag Wft
5	3a Bmfo	2:3b, lid 2			2:3d
6	48 Bpr	3:53, lid 3			Ministeriële regeling + art. 3a Bpr, grondslag 2:3d
7, lid 1	90, lid 1, Bpr		26, lid 6		
7, lid 2+3	94 Bpr; 6 Bprfg				
8	60a Bpr; Bijlage B	3:53, lid 3			
9, lid 1	40a Bpr	3:29a	32	59f en 71l Bgfo	4:22, lid 2
9, lid 2	40b Bpr	3:29a	34	59e en 71j Bgfo	4:22, lid 2, Wft; 7:521 BW
9, lid 3	40a Bpr	3:29a	35	71b Bgfo	4:22, lid 2
9, lid 4	40a Bpr	3:29a	36	59a Bgfo	4:22, lid 2
	10, lid 1; 11, lid 1; 12, lid 1; 13, lid 1; 17, lid 1; 18; 19; 20, lid 1; 21, lid 1; 22-25 Bpr	3:10, lid 2, + 3:17, lid 2	37	59b Bgfo	4:22, lid 2
10, lid 4			38	71c Bgfo	4:22, lid 2
16, lid 3	40b Bpr	3:29c, lid 3	39	71d Bgfo	4:22, lid 2
15, lid 2	129 Bpr	3:71	40	71e Bgfo	4:22, lid 2
14	32b en 33-35 Bpr	3:29, lid 1	41	59c Bgfo	4:22, lid 2
	3b en 42a, sub c, Bmfo en 140a Bpr	2:106a, lid 2; 3:111b, lid 1	42	59d Bgfo	4:22, lid 2
17, lid 1			43		7:516, BW en Amvb, grondslag 4:22 Wft
17, lid 3	140a Bpr	3:111b, lid 1	44		7:517 BW
17, lid 7	28-30 Bpr en 38g-38i Bgfo	3:18, lid 2+3, en 4:16, lid 2+3	45		7:518 BW
17, lid 7, 1 ^e alinea	32a Bpr en 38j Bgfo	3:18, lid 2+3, en 4:16, lid 2+3	46	71f Bgfo	4:22, lid 2
17, lid 7, 2 ^e alinea	27, lid 1, Bpr; 37 Bgfo (bestaand)	3:18, lid 2+3, en 4:16, lid 2+3	47	71g en 71i Bgfo	4:22, lid 2
17, lid 7, 3 ^e alinea, 1 ^e en 2 ^e zin	32b Bpr; 38k Bgfo	3:18, lid 2+3, en 4:16, lid 2+3	48	71h en 71i Bgfo	4:22, lid 2
17, lid 7, sub a	27, lid 2, Bpr; 38f Bgfo	3:18, lid 2+3, en 4:16, lid 2+3	50	71k Bgfo	4:22, lid 2
17, lid 7, sub b	32b Bpr; 38k Bgfo		58		7:526 BW
17, lid 8	71m Bgfo	4:22, lid 2	62		7:530 BW
18, lid 1	32a, 32 b Bpr; 38j, 38k Bgfo	3:18, lid 2+3; 4:16, lid 2+3	74		7:542 BW
19		Amvb, grondslag 3:17, lid 2	83, lid 1	42a, 43, 44 en 48 Bgfo	4:17, lid 3
25, lid 1	Art. 42a Bmfo; 140a Bgfo	2:106a, lid 2, en 3:111b, lid 1	90, lid 1		Wijziging Bgfo
26, lid 1		Ministeriële regeling + art. 3a Bpr, grondslag 2:3d			Bmfo = Besluit markttoegang financiële ondernemingen Wft
26, lid 2		Ministeriële regeling + art. 3a Bpr, grondslag 2:3d			Bpr = Besluit prudentiële regels Wft
26, lid 3		Ministeriële regeling + art. 3a Bpr, grondslag 2:3d			Bgfo = Besluit gedragstoezicht financiële ondernemingen Wft
26, lid 4		Ministeriële regeling + art. 3a Bpr, grondslag 2:3d			Pprfg = Besluit prudentiële regels financiële groepen
26, lid 5		Ministeriële regeling + art. 3a Bpr, grondslag			

Bijlage 4. Transponeringstabel Besluit prudentieel toezicht financiële groepen Wft – Fico I Richtlijn *Stb. 2013, nr. 525*

Besluit prudentieel toezicht financiële groepen Wft	Artikel richtlijn
2a	–
6, lid 2	2, punt 23
13, lid 2, sub b + c	2, punt 7, Bijlage I, onderdeel A 1
15, 1 ^e volzin	2, punt 7, Bijlage I, onderdeel A 2
21, lid 3	2, punt 7, Bijlage I, onderdeel B 3
22, lid 1 + 2	2, punt 7, Bijlage I, onderdeel B 4
Bijlage B bij art. 23	2, punt 24, Bijlage II

© R.E. Batten

disclaimer

Gestreefd wordt naar juistheid, volledigheid en actualiteit van deze Wft-editie,
maar dat kan niet worden gegarandeerd.

